

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

12.01 – МКР. 2225 “С” 2023.12.07. 15 ПЗ

ЛЕВЧЕНКО ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет аграрного менеджменту

УДК 338.43

ПОГОДЖЕНО

Декан факультету
аграрного менеджменту

_____ **Анатолій ОСТАПЧУК**
(підпис) (ПП)

«__» _____ 2024 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри
адміністративного менеджменту та ЗЕД

_____ **Олена КОВТУН**
(підпис) (ПП)

«__» _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу»

Спеціальність

073 «Менеджмент»

(код і назва)

Освітня програма

Адміністративний менеджмент

(назва)

Орієнтація освітньої програми

освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Гарант освітньої програми

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Олена КОВТУН

(ПІБ)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

д.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Олексій КАЛІВОШКО

Виконав:

_____ (підпис)

Дмитро ЛЕВЧЕНКО

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет аграрного менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

адміністративного менеджменту та ЗЕД

к.е.д., доцент Олена КОВТУН

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

(ПІП)

« » _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Левченку Дмитру Олександровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність

073 Менеджмент

(код і назва)

Освітня програма

Адміністративний менеджмент

(назва)

Орієнтація освітньої програми

освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: **«Управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу»**

затверджена наказом ректора НУБіП України від «07» грудня_ 2023 №2225«С» р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру

2024.11.25

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи

Фінансова звітність підприємства, статистичні дані, технологічні карти, постанови, розпорядження

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні аспекти формування інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК
  2. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК
  3. Забезпечення інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК
- Перелік графічного матеріалу (за потреби) _____

Дата видачі завдання

«11»

грудня

2023 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

(підпис)

Олексій КАЛІВОШКО

Завдання прийняв до виконання

(підпис)

Дмитро ЛЕВЧЕНКО

РЕФЕРАТ

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків. Робота виконана на 113 сторінках друкованого тексту, у тому числі 19 таблиці і 18 рисунків, а також містить список використаних джерел із 73 найменувань і 1 додатку.

Розвиток національних аграрних підприємств в умовах приєднання України до СОТ і активізації глобалізаційних процесів неможливий без їх фінансової підтримки за рахунок інвестиційних ресурсів. Кризові явища в світовій і національній економіках обумовили скорочення інвестиційних програм національних і зарубіжних інвесторів в аграрну галузь України. Кризовий характер сучасної економіки України обумовлює потребу національних аграрних підприємств у інвестиційній підтримці, яка сприятиме розвитку підприємств галузі. Важливість підтримки національної аграрної галузі обумовлена тим, що підприємства АПК є вагомим експортером, джерелом валютних надходжень, значним джерелом наповнення бюджетів різних рівнів. Метою магістерської роботи є комплексна розробка теоретичних, методичних і практичних питань формування інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК. Основні наукові і практичні завдання магістерської роботи зумовлено поставленою метою:

- узагальнити підходи до організації управління підприємством, орієнтованим на формування інвестиційного іміджу;
- визначити підходи до оцінки якості управління інвестиційною діяльністю підприємств;
- удосконалити систему оцінки інтегрального рівня інвестиційної привабливості підприємств;
- обґрунтувати зміст та форми реалізації функцій менеджменту за етапами життєвого циклу інвестиційного проекту;
- сформулювати модель структури інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК;

надати подальший розвиток теоретичним основам формування інвестиційної привабливості підприємств.

Об'єкт дослідження: процес формування інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК

Предметом дослідження є методичні і прикладні аспекти формування інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК.

Методи дослідження. Вирішення обраного науково-практичного завдання базуються на загальнонаукових принципах проведення комплексних наукових досліджень. Теоретичною базою проведення дослідження послуговували праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених з питань формування інвестиційної привабливості на підприємствах. При проведенні дослідження були використані такі методи: методи системно-структурного і порівняльного аналізів (при аналізі стану інвестиційної привабливості на підприємствах переробного комплексу АПК); метод структурно-логічного аналізу та статистичний метод (при дослідженні підприємств переробного комплексу АПК, та аналізі існуючих способів діагностики інвестиційної привабливості на підприємствах переробного комплексу АПК); метод економіко-математичного моделювання (при розробці програми для проведення діагностики інвестиційної привабливості на підприємствах переробного комплексу АПК).

Джерелами інформації є нормативні матеріали законодавчої та виконавчої влади; офіційні статистичні дані Державного комітету статистики України; роботи українських та зарубіжних учених; інформація підприємств АПК України та інших країн; періодичні наукові видання.

Ключові слова: ПІДПРИЄМСТВО, ПРОДУКЦІЯ, КОНКУРЕНЦІЯ, УПРАВЛІННЯ, ІНВЕСТИЦІЇ, ГАЛУЗЬ, ПЕРЕРОБНИЙ КОМПЛЕКС, МЕНЕДЖМЕНТ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ

ЗМІСТ

Вступ	7
Розділ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОГО КОМПЛЕКСУ АПК	10
1.1. Складові інвестиційної привабливості підприємств	10
1.2. Визначення чинників впливу на інвестиційну привабливість підприємств	26
Розділ 2 ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОГО КОМПЛЕКСУ АПК	41
2.1. Характеристика системи управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу	41
2.2. Оцінка системи управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу	49
2.3. Фінансовий аналіз інвестиційної привабливості переробних підприємств	64
Розділ 3 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК	69
3.1. Організація реструктуризації системи управління підприємства, орієнтованого на формування інвестиційного іміджу	69
3.2. Планування організаційної підтримки впровадження інвестиційних проектів	83
Висновки	97
Список використаних джерел	100
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток національних аграрних підприємств в умовах приєднання України до СОТ і активізації глобалізаційних процесів неможливий без їх фінансової підтримки за рахунок інвестиційних ресурсів. Кризові явища в світовій і національній економіках обумовили скорочення інвестиційних програм національних і зарубіжних інвесторів в аграрну галузь України. Кризовий характер сучасної економіки України обумовлює потребу національних аграрних підприємств у інвестиційній підтримці, яка сприятиме розвитку підприємств галузі. Важливість підтримки національної аграрної галузі обумовлена тим, що підприємства АПК є вагомим експортером, джерелом валютних надходжень, значним джерелом наповнення бюджетів різних рівнів. Підприємства аграрної галузі створюють багато робочих місць не тільки на власних підприємствах, а й на підприємствах супутниках, споживачах, постачальниках, адже продукція підприємств АПК є основою для функціонування інших галузей промисловості. Створення привабливих умов для інвестування в розвиток підприємств галузі сприятиме розвитку не тільки АПК, а й інших. Отже розробка заходів з підвищення інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК в кризові часи є актуальною проблемою, що потребує вирішення.

Дослідженню проблем формування, оцінки та управління інвестиційною привабливістю підприємств присвячено праці І. Багрової, І. Бланка, Б.Данилишина, В. Дорофієнка, Г. Козаченко, М. Корецького, В. Федоренка, та ін. Важливими з погляду обраного напрямку досліджень є результати наукових праць вчених економістів-аграрників В. Андрійчука, В. Богачова, П. Макаренка, В. Месель-Веселяка, В. Ткаченко, П. Саблука, М. Федорова, Є. Фірсова. Незважаючи на те, що проблемі формування інвестиційної привабливості переробних підприємств АПК приділено певну увагу в наукових працях авторів, відмітимо, що окреме та комплексне дослідження зазначеного напрямку на рівні підприємств суттєвого розвитку не отримало.

Актуалізація проблем діагностики інвестиційної привабливості підприємств з урахуванням нематеріальних особливостей, розвиток систем моніторингу стану інвестиційної привабливості, формування стійких позитивних відносин і зв'язків з маркетинговим оточенням зумовлює актуальність теми, її актуальність й значущість.

Мета та завдання дослідження. Метою магістерської роботи є комплексна розробка теоретичних, методичних і практичних питань формування інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК. Основні наукові і практичні завдання магістерської роботи зумовлено поставленою метою:

- узагальнити підходи до організації управління підприємством, орієнтованим на формування інвестиційного іміджу;
- визначити підходи до оцінки якості управління інвестиційною діяльністю підприємств;
- удосконалити систему оцінки інтегрального рівня інвестиційної привабливості підприємств;
- обґрунтувати зміст та форми реалізації функцій менеджменту за етапами життєвого циклу інвестиційного проекту;
- сформувати модель структури інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК;
- надати подальший розвиток теоретичним основам формування інвестиційної привабливості підприємств.

Об'єктом дослідження є процес формування інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК.

Предметом дослідження є методичні і прикладні аспекти формування інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК.

Методи дослідження. Вирішення обраного науково-практичного завдання базуються на загальнонаукових принципах проведення комплексних наукових досліджень. Теоретичною базою проведення дослідження послуговували праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених з питань формування інвестиційної

привабливості на підприємствах. При проведенні дослідження були використані такі методи: методи системно-структурного і порівняльного аналізів (при аналізі стану інвестиційної привабливості на підприємствах переробного комплексу АПК); метод структурно-логічного аналізу та статистичний метод (при дослідженні підприємств переробного комплексу АПК, та аналізі існуючих способів діагностики інвестиційної привабливості на підприємствах переробного комплексу АПК); метод економіко-математичного моделювання (при розробці програми для проведення діагностики інвестиційної привабливості на підприємствах переробного комплексу АПК).

Джерелами інформації є нормативні матеріали законодавчої та виконавчої влади; офіційні статистичні дані Державного комітету статистики України; роботи українських та зарубіжних учених; інформація підприємств АПК України та інших країн; періодичні наукові видання.

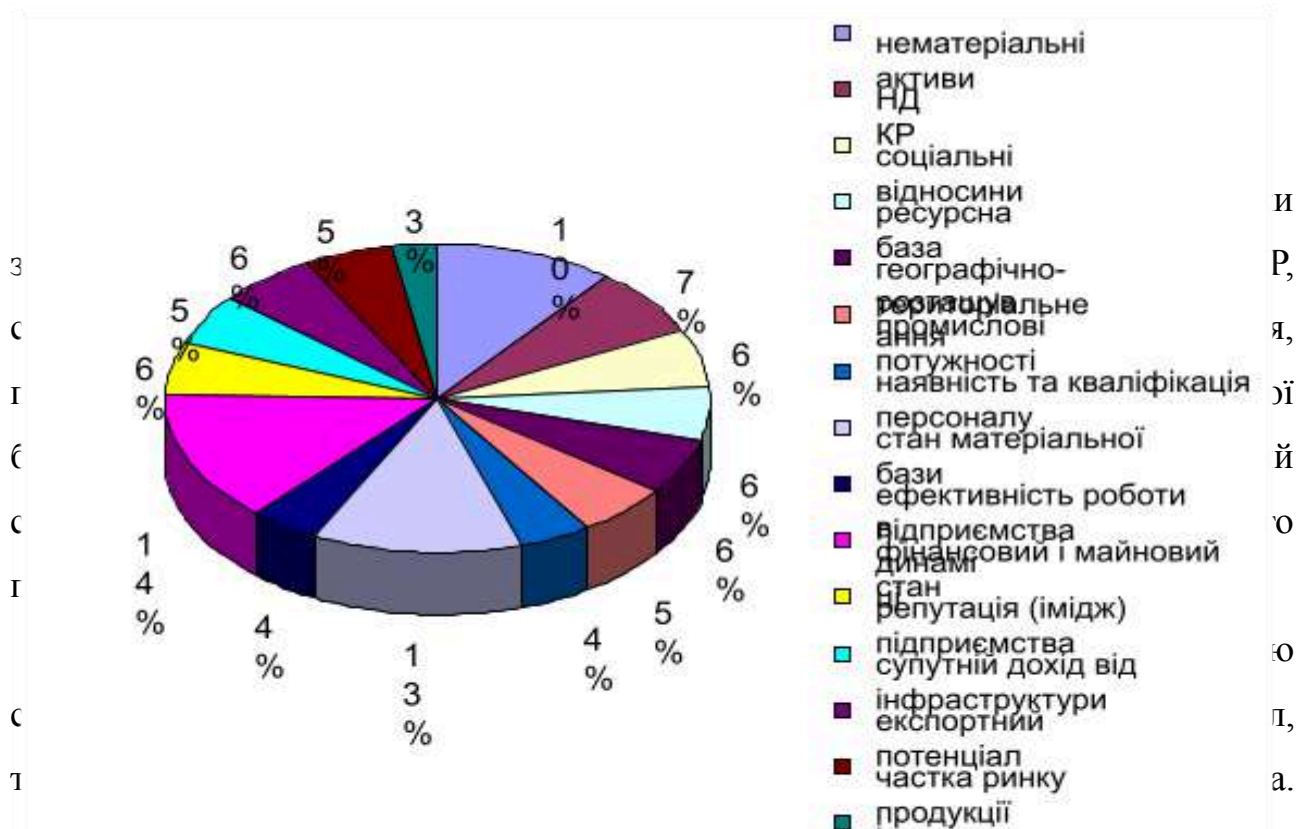
Структура і обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків. Робота виконана на 113 сторінках друкованого тексту, у тому числі 19 таблиці і 18 рисунків, а також містить список використаних джерел із 73 найменувань і 1 додатку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОГО КОМПЛЕКСУ АПК

1.1. Складові інвестиційної привабливості підприємств

Інвестиційна привабливість та її складові не отримали в наукових публікаціях одностайного та чіткого визначення, немає чіткої структури, проте визначено, що інвестиційна привабливість залежить від багатьох джерел та чинників. З практичної точки зору, фахівці до складових інвестиційної привабливості відносять такі (рис. 1.1).

Соціальні відносини останнім часом мають певний вплив на інвестиційну привабливість підприємств, адже формують суспільну думку, і думку професійних кіл про підприємство, його діяльність, перспективність та інші життєво важливі аспекти для формування інвестиційної привабливості.

Територіальне і географічне розташування підприємства хоча і не принципово суттєво для інвесторів, проте важливе. Аграрна галузь специфічна, тому ресурсне забезпечення, інфраструктура і способи доставки продукції мають особливу увагу з боку інвесторів.

Експортний потенціал переробних підприємств є суттєвою складовою інвестиційної привабливості, через обмеженість внутрішнього ринку і перспективи роботи на міжнародних. Отже імідж підприємства на національних і міжнародних ринках має певне місце в рейтингу складових інвестиційної привабливості.

Ресурсна база, частки ринку продукції, промислові потужності, супутній дохід від інфраструктури, наявність та кваліфікація персоналу, ефективність роботи підприємства в динаміці, ці та інші складові хоча і мають значення для інвестора, проте дуже варіативні і залежать від цілей інвестора, майбутньої діяльності і профілю підприємства та його подальшого розвитку, тому фахівці їх і визначають як складові, але не завжди суттєвими.

Аналіз підходів до визначення складових інвестиційної привабливості підприємств з наукових джерел, також свідчить про не однотайність думок. Так, оцінка складових за думкою Л. Берстайн та В. Веснина [12, 32] проводиться за наступними критеріями: ресурсні обмеження; зовнішні обмеження; інфраструктурні обмеження; рівень й якість управління; інноваційний рівень підприємства; промисловий потенціал підприємства.

Ресурсні обмеження підприємства, що потребує інвестицій, оцінюють за допомогою коефіцієнта задоволення потреби в ресурсах, що визначають при зіставленні потреб підприємства у певному виді ресурсу і можливостей перспективного забезпечення його цим видом ресурсу.

Зовнішні обмеження, наприклад, екологічні, турбують інвестора з точки зору негативного впливу підприємства на екологію, чинників, що можуть обмежувати діяльність підприємства і суму платежів за викид в атмосферу шкідливих речовин або стік забруднених вод. Інвестора також цікавить вартість

інвестиційних проектів з будівництва очисних споруд, що запобігають шкідливому впливу виробництва на навколишнє середовище.

Інфраструктурні обмеження визначають наявність, стан і пропускну спроможність під'їзних шляхів і споруд. Обмеження щодо складських приміщень можуть бути визначені за допомогою питомої ваги вільних і потенційно вільних складських площ, розрахованих за аналогією з показниками питомої ваги вільних і потенційно вільних промислових площ.

Оцінка складових інвестиційної привабливості у діяльності підприємства може здійснюватися не за всіма видами названих обмежень, а вибірково, тільки за тими з них, що є важливими для оцінки стану підприємства і найбільш істотно на нього впливають.

Оцінка відповідності кваліфікації управлінського персоналу, ступеню складності виконуваних робіт, оцінка командної згурпованості управлінського персоналу, оцінка креативності персоналу є складовими оцінки рівня й якості управління персоналу підприємств.

Оцінка інноваційної складової здійснюється виходячи з особливості продукції підприємства, оцінка рівня інноваційних розробок підприємств проводиться за двома напрямками – оцінка конструкторської і технологічної підготовки виробництва.

Оцінка підприємства як об'єкта інвестування, здійснюється на підставі аналізу технічного рівня устаткування, завантаження промислових площ, ресурсних та інших обмежень діяльності, інноваційного доробку і рівня управління в рамках об'єктного аналізу, дає змогу одержати комплексну характеристику підприємства як об'єкта інвестування, використовувану як базу при формуванні інвестиційної привабливості підприємства.

П.І. Белінський [18, с. 12] відносить до складових інвестиційної привабливості: географічно-територіальне розташування; промислові потужності; робочу силу; ресурсну базу; портфель замов і пакет клієнтів; перспективність ринку збуту та ресурсної бази.

До складових інвестиційної привабливості підприємства відносять такі елементи [116, с.38]: ефективність роботи підприємства в динаміці; ліквідність, платоспроможність і фінансова стійкість підприємства в динаміці; перспективи розвитку підприємства і можливості збуту продукції; імідж підприємства на ринку; цикл життя підприємства.

На думку П.І. Белінського [18] інвестиційна привабливість складається з тих елементів, що забезпечують або обумовлюють ефективність інвестицій. Показниками ефективності складових інвестиційної привабливості є такі: додатковий дохід; можливості і потенціал зниження витрат; отримання конкурентної переваги у вигляді додаткової частки ринку або збільшення вартості акцій; отримання конкурентної переваги при отриманні кредитів, грантів і т.п.

Для розрахунку вищезазначених показників ефективності існують складові моделі інвестиційної привабливості з елементів, наведених на рис.

Фінансові	Виробничі	Ринкові	Управлінські
Співвідношення позикових і власних коштів	Оцінка виробничої складової	Інвестиційний клімат регіону, у якому	Частка голосів, не підконтрольних менеджменту в статутному капіталі
Поточна ліквідність	Оцінка матеріальної складової	Інвестиційна привабливість галузі, до якої належить підприємство	Частка державної власності в статутному
Обіговість активів	Оцінка кадрової складової	Географічний ринок збуту продукції	Частка акцій у вільному обігу на вторинному
Чистий прибуток		Стадія життєвого циклу основного	Розмір винагороди членам ради директорів
Обсяг власного капіталу		Ступень конкуренції на товарному ринку	Фінансова прозорість і розкриття інформації
		Навантаження на природне середовище	Дотримання прав дрібних акціонерів по керуванню

Рис. 1.2. Складові інвестиційної привабливості підприємства

Білик М.Д. та Павловська О.В. за результатами досліджень прийшли до висновку, що інвестиційна привабливість складається з [19]: вартості активів статутного капіталу; частки ринку продукції; експортного потенціалу; якості фінансового стану.

Нові механізми, методи і принципи управління мають на увазі створення на підприємстві організаційної структури, встановлення стійких організаційних взаємозв'язків, розподіл і делегування повноважень, використання прийомів, що дозволяють вирішувати поставлені завдання найефективнішим чином.

Інвестиційна привабливість складається з [22]:

- іміджу підприємства;
- успіху його внутрішньої і міжнародної політики, направленої на залучення інвестицій у виробництво;
- забезпечення високооплачуваною роботою персоналу;
- проведення крупних регіональних, міжрегіональних соціальних заходів;
- потенціалу працівників;
- економічного стану;
- розвитку інноваційної діяльності;
- інфраструктури: промислової, збутової, будівної;
- організації відносин з замовниками і суспільством.

Такий комплекс складових обумовлений зростанням конкурентної боротьби між підприємствами за залучення споживача, наукових і учбових установ, кваліфікованої робочої сили, споживачів з високою купівельною спроможністю, ринки збуту і сировини. В найближчі роки очікується різке загострення конкуренції між українськими і зарубіжними підприємствами не тільки на міжнародних, а вже знову й на українських ринках, наприклад ринок металів, автотранспортних засобів, меблів тощо.

Такі зміни на ринку обумовлюють зміну адміністративних завдань, що позначаються поняттям "управління – століття XXI", диктує необхідність пошуку шляху від управління класичного типу, яке бере на себе в основному завдання адміністративної влади, до управління сферами відповідальності. Децентралізоване інвестиційне управління має на увазі орієнтацію адміністративної діяльності на досягнення цілей і результатів, використання інструментів управління, таких як контролінг, забезпечення інвестиційної

привабливості як самого підприємства, так і його підрозділів в контексті розвитку структури системного управління. За думкою Буреніна А.Н.[23, с.], стратегічні ресурси інвестиційній привабливості визначаються як: фінансово-виробничі ресурси; фізичні (природні) ресурси; трудові ресурси; соціальні (освіта персоналу, корпоративна культура, стан здоров'я) ресурси; ринки (товарів, послуг, робочої сили, фінансів, цінних паперів).

Стратегія багатьох підприємств орієнтована на отримання доступу до міжнародних ринків капіталу для отримання довгострокового і більш дешевого фінансування. До інструментів підвищення інвестиційної привабливості підприємства в цій сфері відносять і ефективну політику корпоративного правління (*corporate governance*). Для підвищення інвестиційної привабливості підприємства для західних інвесторів наступні основні складові були вибрані як пріоритетні, у тому числі і в області управління фінансами [24, с.]: максимальна інформаційна прозорість і відвертість; побудова гнучкої і глибокої системи фінансової і операційної інформації; система ковзаючого довгострокового і короткострокового фінансового планування; фінансовий консерватизм; ресурсна достатність; взаємодія з суспільством.

Максимальна інформаційна прозорість і відвертість. Однією з аксіом ринків капіталу є пряма залежність між інформаційною прозорістю і ефективністю роботи ринків. Для окремо взятого підприємства це означає, що ціна позикового або акціонерного капіталу знижуватиметься пропорційно кількості і якості інформації, що є у кредиторів і інвесторів про діяльність підприємства.

Розробка, впровадження і виконання чітко регламентованих політик і процедур по всіх основних бізнес-процесах підприємства і взаємостосунках із зовнішніми і внутрішніми контрагентами є наріжним каменем, як для управління, так і для підвищення ефективності інвестиційної привабливості.

Грамотно підготовлена звітність за стандартами МСФО або ГААП, детально розкриваюча діяльність підприємства, структуру і якість її активів і пасивів, доходів і витрат, грошових потоків, капіталу, надає інформацію про

види ризиків і ступінь їх впливу на діяльність підприємства – це один з найефективніших методів підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Дуже важливо пам'ятати, що подібна звітність, крім достовірного і інформативного віддзеркалення трансакцій звітного періоду, повинна володіти високою предиктивною здатністю для того, щоб інвестор або кредитор міг змодельовати розвиток бізнесу і правильно оцінити свій ризик і інвестиційну привабливість проекту або підприємства.

Ефективні і проактивні комунікації з поточними і потенційними кредиторами також дозволяють підвищити інвестиційну привабливість підприємства. Зокрема, регулярне інформування поточних і потенційних кредиторів про критичні зміни в своїй роботі, такі як зміни підходів до оцінки кредитоспроможності споживачів, впровадження нових продуктів, розширення географічної диверсифікації, впровадження нових інформаційних систем, зміни систем мотивації персоналу і т.п.

Інформаційна прозорість не є просто "актом доброї волі" по відношенню до кредиторів і інвесторів, вона коштує значних ресурсів, включаючи постійну увагу топ-менеджменту і значні інвестиції в інформаційні системи.

Побудова гнучкої і глибокої системи фінансової і операційної інформації. Багато фінансистів концентрують свою увагу на тому, щоб правильно і достовірно надати баланс, спрогнозувати доходи і витрати підприємства, управляти податковими зобов'язаннями підприємства і т.п. Однак, головна цінність фінансової інформації полягає не в відповіді на питання "скільки", а в правильній відповіді на питання "чому" і "як краще".

В більшості підприємств основними складовими витрат є вартість капіталу і вартість персоналу – заробітна плата з відрахуваннями, вартість навчання і перепідготовки. Якщо вартість капіталу в основному прозора, то для управління іншим ресурсом, необхідна гнучка і глибока інформаційна система, що дозволяє зв'язати операційну діяльність і фінансовий результат підприємства. Потенційним інвесторам і кредиторам необхідно

продемонструвати керованість системи, яка неможлива без належного механізму збору і аналізу операційної діяльності.

Як спосіб вирішення проблеми можливе використання автоматизованої системи обліку часу кожного співробітника. Така система обліку дозволяє в режимі реального часу аналізувати і виражати в грошовому еквіваленті кожний з більше 100 різних бізнес-процесів підприємства. Інвестиції в інформаційні технології підприємства коштовні, але дозволяють топ-менеджменту мати аргументований діалог з кредиторами і інвесторами, переконливо показуючи першим, що ризикованість їх кредитів підприємства не є високою, таким чином знижуючи вартість позикових засобів, а другим – що акціонерний капітал ефективно примножується, і підприємство може оперативно і правильно реагувати на будь-які зміни ринкового середовища.

Система ковзаючого довгострокового і короткострокового фінансового планування. Промисловому підприємству слід мати значний аналітичний апарат, щоб переконати кредиторів і інвесторів в наданні капіталу на значні терміни. Таке можливо при впровадженні системи ковзаючого довгострокового і короткострокового фінансового планування. Для створення такої системи планування застосовуються принципи activity-based costing [54, с.]. Початкові статистичні дані постійно збираються інформаційними системами підприємства, а аналіз бізнес-процесів дозволяє встановити чіткий взаємозв'язок між фінансовими показниками, запланованими об'ємами діяльності і споживаними ресурсами. Подібна система дозволяє проводити аналіз множинних сценаріїв розвитку підприємства шляхом зміни операційних показників (ефективність маркетингових заходів, кількість моніторингових оглядів устаткування і т.п.). Цінність подібного підходу до фінансового планування полягає в тому, що відбувається операціоналізація управлінських рішень і можливо наперед передбачити, які дії приведуть до якого фінансового результату через два-три роки.

В результаті щорічного циклу фінансового планування, підприємство одержує фінансові плани на 4 роки, перший з яких стає операційним бюджетом

наступного року, а три подальших використовуються для роботи з акціонерами і кредиторами по залученню додаткового капіталу. Кожний новий цикл планування починається з перевірки і уточнення передумов, закладених в минулий фінансовий план, переоцінки взаємозв'язків між операційними і фінансовими показниками. При нестійкому фінансовому плануванні виходить, що є три загальні роки і можливість фактично довести здійснимість чотирилітнього плану, шляхом підтвердження передумов за фактом року пройшов.

Іноземні інвестори часто більш зацікавлені в обґрунтованості, перевіряємості і достовірності саме передумов фінансових планів, ніж в просто показниках розміру портфеля і чистого прибутку, вказаного в цих планах [24].

Фінансовий консерватизм. В управлінні фінансами підприємства, що працює на міжнародному ринку, здоровий фінансовий консерватизм є одним з чинників успіху. Більшість фінансово-аналітичних інструментів оцінки інвестиційної привабливості бізнесу побудовано на дисконтуванні і ризикових оцінках, тому чим більш консервативне промислове підприємство в своїх оцінках, тим швидше воно зможе порозумітися з інвесторами. Ключовими фінансовими ризиками для підприємства є кредитний ризик, ризик ліквідності і валютні ризики балансу.

Кредитний ризик в контексті інвестиційної привабливості означає наскільки активи і пасиви у фінансовій звітності підприємства достовірно відображають інформацію про цінність її портфеля і наявність умовних зобов'язань.

Ризик ліквідності балансу полягає в співвідношенні термінів отримання грошових коштів за активами і витрачання засобів на погашення пасивів. Значною проблемою є та обставина, що довгострокові активи часто фінансуються за допомогою короткострокових кредитних ресурсів, що істотно підвищує ризик підприємства, робить його більш уразливим і менш привабливим в довгостроковій перспективі. Регулярний, як мінімум щоквартальний, аналіз структури балансу за певний час є важливим процесом

для підвищення інвестиційної привабливості підприємства і дозволяє скорегувати перспективні плани.

Оцінка інвестиційної привабливості може ґрунтуватися на методі додання кожної складової певної ваги, що відображає його відносну значущість в оцінці інвестиційної привабливості [25]: якість основної продукції; потужність виробництва; ресурсні перспективи і обмеження; структура споживача; конкурентоспроможність продукції.

Автор вважає, що якість основної продукції є переважною, оскільки формує певні групи споживачів, портфелі замовлень, визначає стратегічні плани розвитку. Актуальність складової "ресурсні перспективи і обмеження" обумовлені можливістю подальшого використання певного виду ресурсів, зміною на нові джерела, наявністю самого ресурсу на ринку та ступенем вільності доступу до нього, використання альтернативних джерел. Причому мова йде і про сировинні ресурси, і про енергетичні: газ, нафта, енергія сонця і т.д. Енергетичні ресурси цікавлять інвестора з точки зору можливості роботи на різних видах палива. Сировинна проблема визначає наскільки є потреба у цих ресурсах сьогодні, яка частка ресурсів в структурі продукції, як сировина впливає на кість продукції, чи можливо замінити ресурси, що використовуються сьогодні, на більш перспективні – це питання, які задає інвестор підприємству при прийнятті інвестиційного рішення.

Структура споживача визначає стабільність і надійність підприємства. По-перше, орієнтація на споживача дає підстави інвестору робити висновки про саме підприємство і якість його продукції, тобто, якщо споживачі відомі і великі компанії, то підприємство-партнер може вважатися надійним. По-друге структура споживача за галузевою ознакою дає можливість визначити підприємство як стабільно працююче на ринку. Тобто працює принцип диверсифікації: чим більше існує споживачів і напрямів діяльності, тим більш гнучким, адаптивним і перспективним є підприємство.

Інвестиційна привабливість, як поняття, традиційно означає наявність спеціальних умов інвестування. Такі умови мають вплив на рішення інвестора у

виборі об'єкту інвестування. Об'єктом інвестування є окремий проект, підприємство в цілому. Кожен з об'єктів інвестування, незалежно від рівня має власний набір значущих властивостей. Підприємство цієї групи має особливе місце. Підприємство має свою специфіку, і, в той же самий час, через цілісність структури не є унікальним. Узагальнюючи накопичений досвід Машкін В. виділяє низку чинників, що найбільше впливають на переваги інвесторів. Так, найзначущішими для оцінки інвестиційної привабливості виявилися наступні складові [26]:

- ресурсно-сировинний (середньовзважена забезпеченість балансовими запасами основних видів ресурсів);
- виробничий (сукупний результат господарської діяльності);
- споживчій (сукупна купівельна спроможність населення);
- інфраструктурний (економіко-географічне положення підприємства і його інфраструктура);
- інтелектуальний (освітній рівень персоналу);
- інституційний (ступінь розвитку інститутів ринкової економіки);
- інноваційний (рівень упровадження досягнень науково-технічного прогресу в регіоні).

Логіка приводить також до необхідності оцінки законодавчих умов для кожного регіону і виділення наступних інвестиційних ризиків: економічний; політичний; соціальний; екологічний; кримінальний.

На нашу думку, принциповий недолік такого традиційного підходу полягає в тому, що інвестиційна привабливість підприємства розглядається як якась даність, практично не припускаючи можливість активної зміни, аналіз позначених чинників і ризиків показує, що ці можливості вельми обмежені. Згідно яким найбільший внесок у формування інвестиційної привабливості вносять чинники, накопичені в процесі багаторічної господарської діяльності: інфраструктурна освоєність території, інноваційний і інтелектуальний потенціал населення.

Оскільки інвестування в підприємство – це не тільки прямі фінансові вкладення, але і непряме інвестування через цінні папери, то доцільно розглянути і інвестиційну привабливість цінних паперів підприємства. Ван Хорн Джеймс [27] виділяє наступні способи впливу на інвестиційну привабливість акцій, що мінімізують ризик інвестора і збільшуючи його дохід:

1. Оптимізація дивідендної політики, покращення фінансового стану емітента.
2. Вплив на ринкові параметри акцій (цінові характеристики – абсолютні рівні, спред між покупкою і продажем, об'єми операцій, ліквідність).
3. Поліпшення інвестиційних якостей акцій за допомогою максимізації об'єму прав, що надаються акціонеру і неухильне дотримання цих прав.
4. Розкриття інформації про стан, діяльність і плани емітента, що дозволяє інвестору адекватно оцінити інвестиційні якості акцій.

Визначається, що при розгляді параметрів, що впливають на інвестиційну привабливість акцій, значна кількість ризиків і розміри доходів залежать від фінансового стану підприємства. Розмір дивідендів залежить від рентабельності підприємства. Під рентабельністю у даному випадку розуміється можливість акумуляції такого об'єму прибутку, який без збитку для діяльності емітента можна було за необхідністю повернути інвесторам-власникам. Дивідендна політика залежить від конкретних особливостей перерозподілу одержаних підприємством доходів. Похідним від фінансового положення емітента також є внедивідендний дохід: грошові потоки, які приносять численні вигоди банкам, через які вони проходять, можливості оптимізації оподаткування, об'єми прибутку, які переводяться в зв'язані фірми, – все це максимізувалося тільки за наявності фінансового "здоров'я" підприємства, що забезпечує внедивідендний дохід своїм власникам. Компанія, близька до банкрутства, навпаки, прагнучим повернути додаткові ресурси (дохід за якими виплатить в кращому разі через тривалий проміжок часу) від своїх акціонерів, підвищить їх ризики в тому випадку, якщо останні будуть пов'язані з такою компанією

кредиторськими або виробничими відносинами. Фінансово нестійкі підприємства можуть різко погіршити стан холдингу, в який вони входять.

Не дивлячись на кризу, яка поставила багато фірм на грань виживання, існує можливість стабілізації і навіть поліпшення їх фінансового стану за допомогою постановки грамотного фінансового менеджменту.

Ринкові показники акцій підприємств (ціни, ліквідність, об'єми операцій) також, все більше залежать від фінансового стану підприємства. Фактично головною метою менеджменту і акціонерів є відображена в цінах акцій максимізація ринкової оцінки підприємств. Необхідною умовою підтримки високих цін на акції підприємства, в економіці розвинених країн, є стабільно стійке фінансове положення підприємства. Зростання цін пов'язано із збільшенням прибутковості емітента. Ліквідність, як ринковий параметр акцій, є в значній мірі результатом оцінки їх інвестиційної привабливості для інвесторів. Ліквідність залежить від фінансового стану, що визначає дохід і ризику. Проте, в середовищі практиків, що працюють на ринку цінних паперів, існує думка, що зв'язок між фінансовим положенням емітентів і котируваннями їх паперів відсутній повністю, оскільки падіння цін на фондовому ринку не змінило стану емітентів. Проте, це не зовсім так: криза привела до погіршення стану підприємств (за виключенням, мабуть, експортоорієнтованих), але без безпосередньої дії фондового ринку. А падіння цін на акції відобразило не тільки збільшені макроекономічні ризику, але і перспективу подальшого погіршення положення емітентів, яке може бути різним по "ступеню тяжкості" – від банкрутства до неможливості виплати дивідендів.

Дослідження автора показали, що багато науковців при аналізі інвестиційної привабливості основну увагу надає матеріальним і фінансовим аспектам. До основних фінансових аспектів інвестиційної привабливості відносять наступні (рис. 1.3):

Рис. 1.3. Елементи структури інвестиційної привабливості підприємства

Виробнича база підприємства є одним з перших напрямів, що цікавить потенційного інвестора. Стан основних фондів, наявність устаткування, сучасність технологій є основними чинниками інвестиційної привабливості. Також фінансовий стан підприємства, показники його ефективності мають вплив на інвестиційну привабливість підприємства. Проте досить поширеною є практика, коли інвестор вкладає кошти в збиткове підприємство із застарілими технологіями, устаткуванням, основними фундаціями. Причина – перспективність ринку, бренд підприємства, його соціальна, екологічна та суспільна значущість, імідж та інші. При чому інколи саме не фінансові чинники мають більший вплив на інвестиційну привабливість і прийняття рішень.

Вважаємо, що за результатами проведених досліджень встановлені основні нематеріальні складові інвестиційної привабливості, на які пропонується звернути увагу (рис.1.4).

Рис. 1.4. Нефінансові складові інвестиційної привабливості

Формування і розвиток інвестиційної привабливості підприємства неможливе без інформаційної складової за допомогою якої суспільство, інвестори та клієнти пізнають підприємство, його діяльність. Саме паблік рілейшенс формулює імідж підприємства на ринку. Тому з метою розвитку інвестиційної привабливості підприємств АПК необхідний підрозділ, що буде займатися позиціонуванням підприємства на ринку і формуванням його іміджу серед інвесторів.

Бренд є інвестицією в майбутнє. Ні назва товару, ні його упаковка спочатку нічого не говорять. Будь-який конкурент переманить покупців на свою сторону, якщо запропонує їм те ж, під тією ж назвою за меншу ціну. Якщо створити хороший товар з оригінальною упаковкою і назвою, то подальше вкладення грошей в розвиток товару буде захищено. Бренд захищає виробника в процесі роботи з партнерами. Виробники, що випускають типові товари, залежать від продавця. Певні категорії споживачів орієнтуються саме на визначені брендові товари. Тому в боротьбі за споживача інвестори вкладають кошти саме в брендові підприємства і товари.

На підставі дослідження, автор відмічає, що основними засобами досягнення інвестиційної привабливості є: розробка інструментів підвищення інвестиційної привабливості підприємств переробної промисловості на основі нематеріальних переваг; формування нового методу оцінки інвестиційної привабливості переробного підприємства, за допомогою якого можна комплексно досліджувати і проводити обробку інформації і формулювати висновки відносно досліджуваного об'єкту; упровадження нових механізмів і принципів управління інвестиційною привабливістю підприємства, які дозволять забезпечити ефективне управління організацією і формування організаційною структурою вирішуючи поставлені завдання і, як наслідок, здійснюючи ефективну організацію системи збору і обробки інформації.

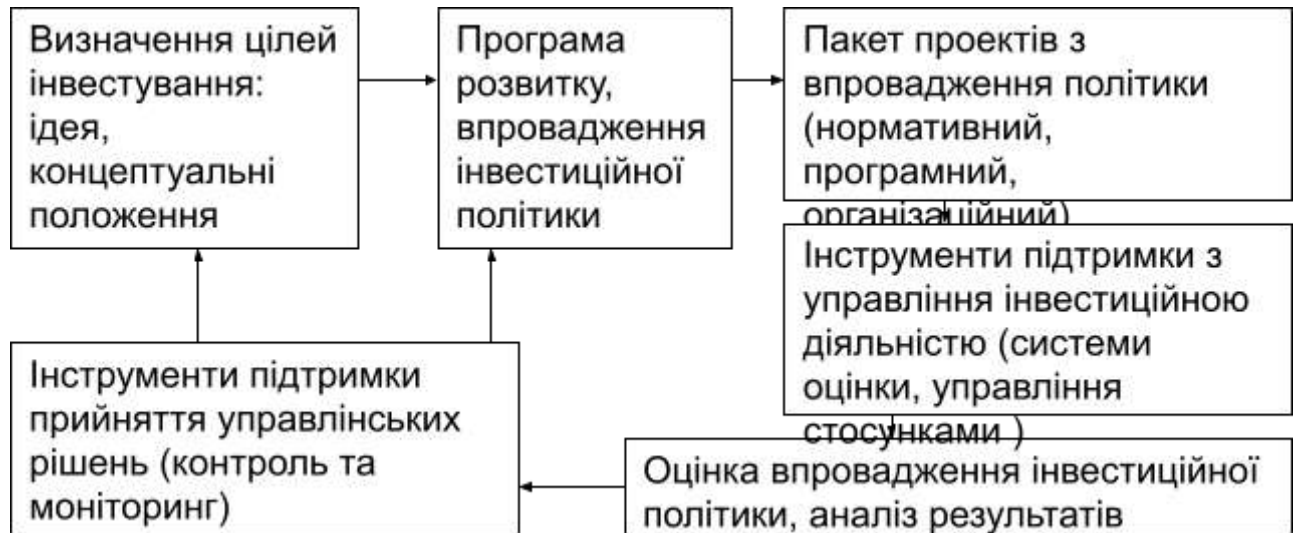
1.2. Визначення чинників впливу на інвестиційну привабливість підприємств

У відповідність з тим що причини і мотиви інвестора різні, різними є і цілі інвестування, а відповідно і способи залучення інвестора. Формування інвестиційних передумов і мотивів до інвестування залежить від зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Чинники внутрішнього і зовнішнього середовища, які мають вплив на інвестиційну привабливість підприємства різні. Відрізняються вони в залежності від походження об'єкту інвестицій, цілей інвестування, виду інвестицій та виду інвестора та ін.

Різноманітність чинників, що впливають на сутність та структуру інвестиційної привабливості обумовлена підходами та точками зору інвесторів, об'єктів інвестування, представників державних органів. До того ж, важливу роль в формуванні інвестиційної привабливості підприємства має значення галузева інвестиційна політика, яка є невід'ємною частиною державної інвестиційної політики. У зв'язку з цим неможливо ігнорувати і вплив державної політики і органів влади на розвиток інвестиційної привабливості як підприємств агропромислового комплексу в цілому, так і кожного окремого підприємства. Під державною інвестиційною політикою розуміється набір дій і підтримка галузей, розвиток яких забезпечує економічну і оборонну безпеку країни, експорт готової продукції, прискорення НТП і динамізм розвитку економіки країни. В умовах ринкової економіки все більшу роль в інвестиційній діяльності грають окремі господарюючі суб'єкти, організації різних типів, у зв'язку з перерозподілом фінансових потоків.

Узагальнюючи основні поняття інвестиційної політики, автором зроблено висновок що інвестиційна політика – це складова частина економічної політики економічної системи певного рівня, що містить комплекс заходів і заходів щодо організації, фінансування і управління інвестиційною діяльністю, направленою на досягнення цілей, рішення стратегічних завдань, реалізацію різних інтересів при оптимальному для інвестора співвідношенні прибутковості і ризику. Як

система заходів і управлінський комплекс впливу на розвиток економічної системи певного рівня, інвестиційна політика повинна містити, як мінімум, три структурні блоки. Структура інвестиційної політики підприємства представлена на рис. 1.5.

Рис. 1.5. Структурно-логічна схема розробки інвестиційної політики підприємства

Першим блоком є ідейне і концептуальне позиціонування. На першому етапі формується сукупність цілей і ціннісних установок. В різні періоди вони можуть мінятися. Слід зазначити важливий принцип рефлексії інвестиційної політики стосовно фактичного стану справ і завдань, які ставлять суспільство і держава. Тільки виходячи з них, можуть бути ідентифіковані проблеми, що заважають досягненню цих цілей. На наступному етапі важливим аспектом є дотримання принципу пріоритетності, який виявляється в наданні більшої ваги окремим напрямкам довгострокового інвестування, що впливає на значущість поставлених цілей і встановлених орієнтирів. Це в значній мірі полегшує процедуру подальшого відбору найприйнятніших варіантів капіталовкладень в умовах обмеженості засобів фінансування. Таким чином, перший блок визначає цілі, завдання, принципи інвестиційної політики і механізми її реалізації.

Другий блок – відображає переклад концепту рішення, визначеного в першому блоці, в технологічну управлінську формулу. Формується програма

реалізації інвестиційної політики у вигляді конкретних рішень, заходів і дій, порядок їх здійснення, як віддзеркалення управлінської задачі.

Третій блок – визначає те, що вимагається регламентами процедур управління і регулювання нормативно-правового тексту рішення. Він є пакетом проектів нормативно-правових і організаційно-управлінських актів по реалізації інвестиційної політики.

Весь згаданий ланцюг є конкретним віддзеркаленням класичного ланцюга в системі управління. А саме: позначення і завдання функції мети, потім вибір інструментів управління системою, потім саме управління і зворотний зв'язок з погляду оцінки результатів і корегування управлінських дій.

Важливим чинником впливу на інвестиційну привабливість підприємств і їх інвестиційну політику є вплив чинників світового ринку. Системообразуючим чинником світового розвитку стає капітал у всіх його формах. Саме тому в кінці ХХ ст. в глобальному економічному просторі формується нова модель світового розвитку, заснована на переважанні інвестиційних зв'язків в міжнародних відносинах, для якої характерні:

- безпрецедентне зростання об'ємів прямих іноземних інвестицій;
- прямі іноземні інвестиції є домінуючим видом міжнародних відносин;
- збільшення кількості транснаціональних корпорацій і їх філій;
- послаблення ролі національних держав в міжнародних економічних відносинах на користь міжнародних корпорацій;
- високий ступінь синхронності темпів зростання економік різних країн, що приводить до їх більшої взаємозалежності і уразливості від зовнішніх чинників;
- широке розповсюдження в світі міжнародних стандартів в соціальній і економічній сферах;
- перевищення витрат на придбання інформації і інформаційних технологій над витратами на придбання виробничих технологій і основних фондів;

- розвиток бізнесу через електронні телекомунікаційні мережі;
- випереджаюче зростання особистого споживання в порівнянні із заощадженнями.

Це дозволяє зробити висновок, що зростання економіки кожної країни відбувається в руслі закономірностей розвитку світового господарства і залежить від міри її участі в світогосподарських зв'язках. З урахуванням вище висловленого, слід розглядати глобалізацію як один з чинників, який впливає на інвестиційну привабливість і політику підприємств АПК. Необхідно відмітити, що обсяги іноземного інвестування в Україну не мають стабільної тенденції, про що свідчать наступні дані (табл. 1.1).

Обсяги прямих інвестицій в Україну та за окремими країнами-інвесторами наведено з урахуванням даних Національного банку України та Фонду державного майна України (щодо різниці між ринковою та номінальною вартістю акцій, майна тощо, не облікованої у статистичній звітності окремих підприємств).

Відповідно до міжнародної методології, дані з інвестицій зовнішньоекономічної діяльності, що застосовується при проведенні статистичних спостережень, можуть уточнюватись протягом двох років.

Ухвалення рішення інвестором про інвестування ґрунтується на певних чинниках, серед яких слід виділити окремі характеристики об'єкту можливого інвестування і чинники зовнішнього середовища, які надалі впливатимуть на зміни властивостей об'єкту інвестування.

Таблиця 1.1

Прямі іноземні інвестиції в Україну з країн ЄС в млн. дол. США

Країни інвестори	Обсяги прямих інвестицій станом на	
	01.01.2021	01.01.2024
Всього по країнах ЄС	16258,7	22944,5
Австрія	1633,8	2075,2
Бельгія	36,2	39,1
Болгарія	15,5	17,5
Греція	72,0	151,2
Данія	142,6	181,2
Естонія	53,1	69,7

Ірландія	72,2	117,2
Іспанія	58,3	63,4
Італія	132,9	150,4
Кіпр	3187,5	5941,8
Латвія	68,2	74,1
Литва	62,5	73,8
Люксембург	93,4	210,7
Мальта	29,9	31,0
Нідерланди	1533,8	2511,2
Німеччина	5578,1	5917,9
Польща	394,6	670,5
Португалія	7,8	7,9
Румунія	7,0	12,0
Словаччина	100,1	102,9
Словенія	2,5	7,5
Сполучене Королівство	1563,4	1968,8
Угорщина	370,9	400,9
Фінляндія	9,8	17,7
Франція	830,3	1046,2
Чеська Республіка	65,0	78,1
Швеція	137,3	1006,6
<i>Довідково:</i>		
Всього по Україні	21607,3	29489,4

О.М. Федорчук відносить до чинників, що формують інвестиційну привабливість підприємства такі:

- важливість галузі: особливості, значення продукції для національного ринку, експортні можливості, залежність від імпорту;
- рівень забезпеченості внутрішніх потреб країни, частка галузі або конкретної продукції у ВВП, основні споживачі продукції;
- специфіку споживання продукції галузі, рівень конкуренції чи монопольності, особливості ринку збуту, фактичні та потенційно можливі обсяги ринку, стабільність галузі;
- рівень державного втручання в розвиток галузі: низький, середній чи високий, включаючи державні капітальні вкладення, податкові пільги, можливість прискореної амортизації;

- соціальну значущість сфери діяльності: кількість робочих місць, регіональне розміщення виробництв, середня заробітна плата, діяльність профспілок, екологічні умови виробництва та параметри продукції, статистика страйків і збитків від них;
- фінансові умови роботи галузі: рівень загальної прибутковості, середня рентабельність, віддача на вкладений капітал, оборотність, середня ліквідність активів.

Особливу роль в прогностичних дослідженнях, пов'язаних з розвитком інвестиційного ринку, грає розгляд наступних умов і чинників в майбутньому періоді:

- намічена динаміка валового внутрішнього продукту;
- зміна частки національного доходу, що витрачається на накопичення;
- розвиток приватизаційних процесів;
- зміна податкового регулювання інвестиційних і інших видів підприємницької діяльності;
- зміна облікової ставки Національного банку.

Вибір в якості об'єкту інвестування підприємств тих галузей, які мають якнайкращі перспективи розвитку і можуть забезпечити найвигіднішу ефективність інвестицій є головним завданням, що постає перед інвестором.

Макроекономічні чинники, що мають вплив на рішення інвестора і формують інвестиційну привабливість країни такі [16, с. 207]: ризик капіталу; рівень економічного зростання; політична стабільність; розміри ринку; залежність від іноземної допомоги; розміри зовнішнього боргу; конвертованість валюти; міцність валюти; рівень внутрішніх накопичень; рівень розвитку інфраструктури.

Історично найважливішим чинником для іноземних інвесторів, що відрізняє економіку тієї або іншої приймаючої країни, вважається наявність природних ресурсів. Решту чинників умовно можна розділити на чотири групи. До першої групи чинників, що визначають інвестиційний клімат, відносяться правові чинники, у тому числі стабільність, прозорість і передбаченість

відносно допуску на ринок і функціонування зарубіжних інвестицій, особливості національного режиму або режиму найбільшого сприяння, форми державних гарантій зарубіжним інвесторам (у тому числі захист від можливої націоналізації власності). Ці чинники є попереднім критерієм оцінки інвестиційного клімату приймаючої країни.

Друга група – макроекономічні чинники, що мають найістотнішу роль. До них відносяться: ємність ринку приймаючої країни, визначувана об'ємом ВВП в цілому і об'ємом цього показника на душу населення. За багатьма зарубіжними оцінками, цей чинник має першорядне значення. Місткість внутрішнього ринку дуже важлива, оскільки зарубіжні підприємства прагнуть обійти національні торгові обмеження, створюючи виробництво і реалізуючи товари і послуги в приймаючій країні.

Інвестиційна привабливість галузі залежить від політичної стабільності і демократичного характеру її політичної системи. Політична стабільність визначається стійкістю уряду і станом економіки з погляду очікувань населення. Демократичність політичної системи визначається рівнем демократичного розвитку країни з погляду гарантій цивільних свобод і основних прав людини; динаміка курсу національної валюти.

Третя група чинників, що визначає інвестиційний клімат і привабливість підприємств через географічні і природно-кліматичні чинники, які особливо важливі при вкладенні інвестицій в добувні галузі і сільське господарство.

Четверта група чинників – підприємницький режим країни. Для діяльності зарубіжних інвесторів важливі такі складові адміністративного режиму, як рівень витрат, специфіка податкової системи і розмір ставок податків, специфіка фінансових пільг, вартість і рівень кваліфікації робочої сили, рівень розвитку інфраструктури, розмір орендної плати і комунальних послуг, адміністративні процедури, допомога місцевих властей в підборі місцевих кадрів, отриманні фінансових стимулів і ін.

Перераховані чинники інвестиційного клімату приймаючої країни традиційні. Традиційні риси інвестиційного клімату дуже важливі, але світова

економіка характеризується лібералізацією і глобалізацією, а підприємства шукають країни і території для прибуткового вкладення засобів з урахуванням розвиненої інфраструктури, культури, приватизаційних програм. Світова практика вибору країни, що приймає інвестиції (країни-реципієнта) передбачає урахування особливостей розвитку країни, а також оцінку загальної інвестиційної привабливості її підприємств. За сприянням Всесвітнього банку, розроблено класифікацію чинників, що впливають на прийняття рішень. Вона систематизується за категоріями країн: що розвиваються, середнього рівня розвитку, розвинені. Використується методика у разі реалізації міжнародних проектів, пов'язаних із виконанням масштабних будівельних робіт.

Проведений аналіз показав різноманітність підходів до визначення структури інвестиційної привабливості підприємства та частково коло питань, що потребують висвітлення, тому необхідний більш глибокий аналіз структури інвестиційної привабливості. Так, розглядаючи інвестиційну привабливість державних об'єднань, до показників, що характеризують виробничі потужності, Л. Нападовська віднесла: об'єми випуску продукції, динаміку технічного переозброєння, якість продукції, ресурсозабезпеченість виробництва, прибуток і рентабельність.

Актуальність дослідження інвестиційної привабливості на основі соціально-демографічних чинників, проведеного С.А.Панков, дає можливість зробити висновок про його важливість для процесу інвестування. Даний підхід дає можливість врахувати перспективи розвитку і поточний стан ринку праці регіону – потенційного одержувача інвестицій.

В дослідженні, проведеному С.А.Панковим, були використані наступні чинники: рівень зареєстрованого безробіття, відсоток безробітних до економічно активного населення, навантаження на одне робоче місце, природний приріст населення, кількість пенсіонерів на 1000 осіб, коефіцієнт дитячої смертності.

При аналізі оцінки ефективності інвестицій в промисловості особливо виділили показники норми прибутку на капітал, інвестований в активи

підприємства, назвавши їх самими інформативними. У використаному ними методі застосовувалися розрахункові дані, результатом яких була норма прибутку на інвестований капітал.

Серед використаних при даному аналізі показників варто виділити: рентабельність продажів, кількість оборотів обігових коштів, частка обігових коштів, вкладених в сферу виробництва, об'єм оборотних коштів, питому вагу основних засобів в активах, рентабельність оборотних коштів і ін.

Таким чином виходячи з проведеного аналізу чинників впливу на інвестиції, цілей інвестора та одержувача інвестицій, понять та сутності інвестиційної привабливості та чинників впливу на неї можливо визначити і сформулювати саме поняття "інвестиційна привабливість", та перейти до визначення її складових, виходячи з сформульованого поняття.

Автор вважає, що виходячи з аналізу сутності інвестиційної привабливості та чинників, що на неї впливають, та які її формують необхідно сформулювати завдання, які має вирішити інвестиційна привабливість підприємства.

До основних завдань інвестиційної привабливості віднесемо:

- розвиток технологічної і виробничої бази підприємства;
- стабілізація виробничої, наукової і комерційної діяльності підприємства;
- підвищення якості і привабливості продукції;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- підвищення якості зайнятості працівників в результаті збільшення об'ємів випуску продукції і освоєння нових видів діяльності;
- створення стійкого і привабливого підприємства, в яке вигідно інвестувати навіть в разі негативних чинників зовнішнього середовища.

В ринковій економіці вирішальною умовою стійкого розвитку будь-якого підприємства є ефективність вкладення капіталу в той або інший інвестиційний проект, а також можливість залучення стороннього інвестора. На підставі аналізу фінансового стану потенційного об'єкту інвестування можливо ухвалювати рішення про інвестиційну привабливість об'єкту, можливості і

необхідності інвестування підприємства. Проте зважаючи на динамічність зміни зовнішнього середовища, тісного переплетення суспільного і політичного життя з бізнесом, зростаючої ролі нематеріальних активів, стають актуальними питання дослідження нематеріальних складових інвестиційної привабливості підприємств. До таких, автори відносять: персонал, соціально-демографічні показники та ін. Ці і інші чинники сфери дослідження в комплексі з низкою фінансових чинників (показники норми прибутку, показники макрорівня, фінансова діяльність, і ін.) складають інвестиційну привабливість підприємства.

Інвестиції, як один з найважливіших чинників економічного зростання користуються великим попитом, який значно перевищує пропозицію. Тому економічні суб'єкти всіх рівнів прагнуть створити найсприятливіші умови для інвестування. Головним, є те, що на якому б рівні не розв'язувалося б питання про залучення інвестицій, кінцевим їх одержувачем є підприємство, що реалізовує конкретні проекти. В той же час, привабливість будь-якого підприємства, залежить від чинників і суб'єктів більш високого рівня: країна, галузь, регіон. Таким чином інвестиційна привабливість підприємства на пряму залежить від чинників макрорівня, що мають значний вплив на ухвалення інвестиційних рішень.

Серед основних чинників, що визначають інвестиційну привабливість підприємства можна визначити:

- політико-правове середовище, що характеризується політичною стабільністю суспільства, наявністю і стабільністю нормативної бази підприємницької й інвестиційної діяльності, гарантією рівності форм власності й інвестицій у перехідний період та ін.;
- економічне середовище, що включає стабільність національної валюти, темпи зростання інфляції, режим оподаткування і валютного регулювання, стан фондового ринку і фінансово-кредитної системи, місткість і платоспроможність внутрішнього ринку;
- ресурси й інфраструктура, соціально-культурне середовище, екологія.

При виборі інвестором об'єкту інвестування важливим для інвестора є не тільки само підприємство, а й галузь промисловості до якої відноситься підприємство. На інвестора впливає кластерна залежність. Інвестиційна привабливість підприємства в кластерному розрізі залежить не тільки від підприємства, а й від держави, галузі, партнерів. Міжнародна практика вибору країни-реципієнта окрім оцінки загальної інвестиційної привабливості передбачає також урахування її ступеня розвиненості. Так, у разі реалізації міжнародних проектів, пов'язаних із виконанням будівельних робіт, здійснюваних за сприяння Всесвітнього банку, чинники, що впливають на прийняття рішень, систематизуються за категоріями країн: що розвиваються, середнього рівня розвитку, розвинені.

Особливе місце серед показників інвестиційної привабливості країн займають міжнародні рейтинги. Формування цих рейтингів проводиться спеціалізованими організаціями, кожна з яких на основі певних чинників оцінює економічний стан країни, потенційного реципієнта інвестицій. Місце країни в міжнародних рейтингах є свого роду візитною карткою для інвестора, що шукає нові можливості для вкладення капіталу [55].

Міжнародні рейтинги умовно можна визначити як кредитні. Тобто такі, що відображають досягнення в економічній і соціальній сферах, а також загальні тенденції розвитку країни. Серед чинників, що є основою для формування кредитних рейтингів слід виділити: ліквідність, кредитоспроможність, рівень політичного розвитку. Друга група рейтингів представлена показником конкурентоспроможності країни, індексом економічної свободи, індексом корумпованості і т.д. Найпопулярніші і впливові рейтинги представлені в табл. 1.2

Таблиця 1.2

Деякі поширені рейтингові системи

Організація складова рейтинг	Рейтинговий показник	Кількість країн в рейтингу
Mood`s investor`s Service	Кредитний рейтинг	80
Standart&Poors Rating Services	Кредитний рейтинг	90
Fitch Ratings	Кредитний рейтинг	138
Всесвітній форум в Давосі	Конкурентоспроможність країни	75
Фундація Heritage	Індекс економічної свободи	155
Міжнародний інститут чавуну і сталі (ISI)	Виробництво сталі	63
Transparency International	Індекс корумпованості	91

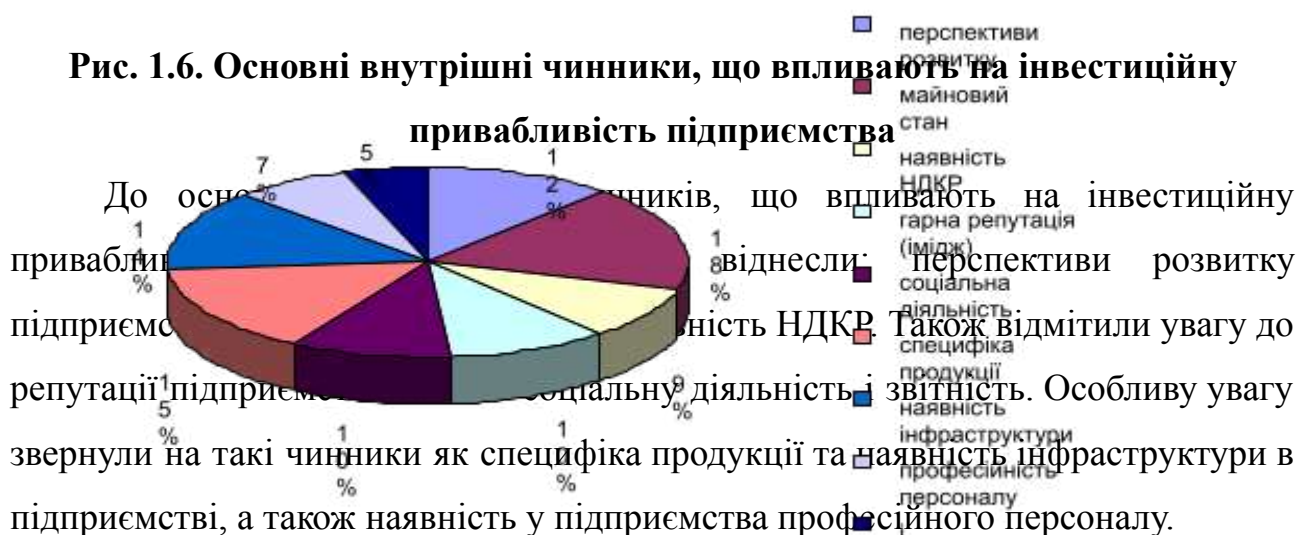
Методологія встановлення кредитного рейтингу Moody's ґрунтується на використанні даних, які умовно можна згрупувати таким чином: кредитоспроможність; можливість того, що у разі дефолту не буде введено мораторій на фінансові операції; умови доступу на міжнародний фінансовий ринок.

Звіт про конкурентоспроможності країн, оголошений на форумі в м. Давос ґрунтується на статистичних даних і результатах опитування приблизно 400 керівників підприємств. Опитування проводиться для оцінки наступних показників: ефективність державних інститутів, сила посередницьких зв'язків, економічна культура, природа конкурентних стратегій.

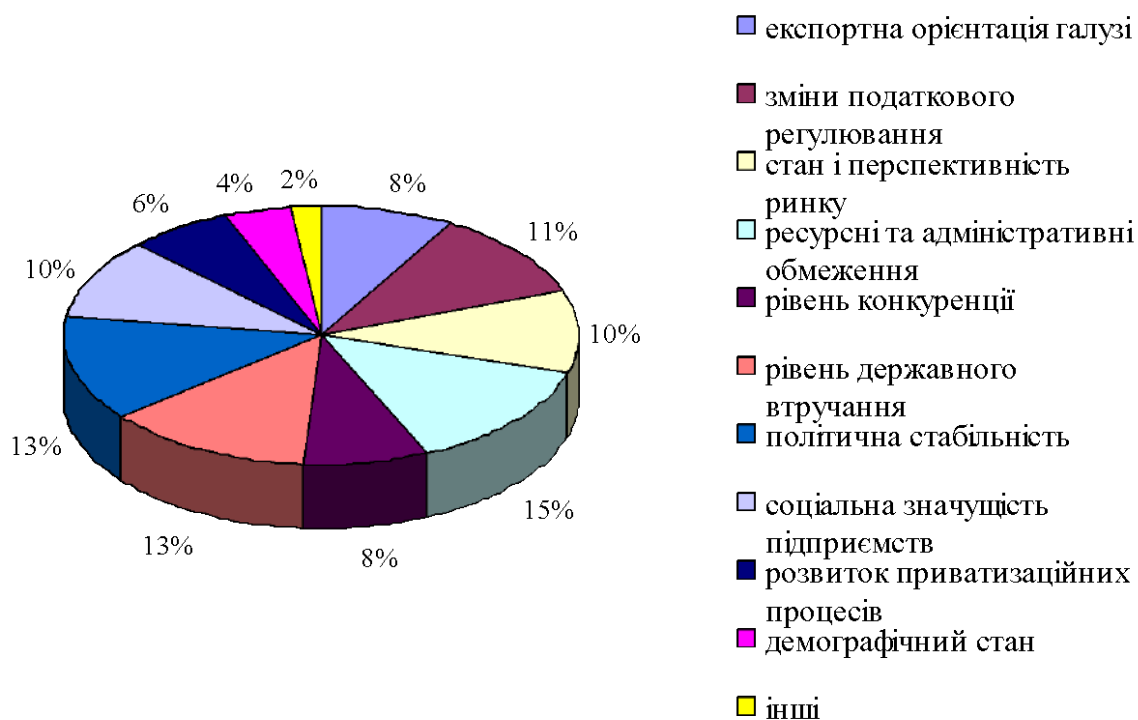
Індекс економічної свободи – це показник, який розраховується як середнє арифметичне 10-ти оцінок, які разом формують поняття "економічна свобода". Серед основних чинників, на яких ґрунтується визначення даного індексу виділяють: торгову політику; фіскальну дисципліну; втручання уряду; монетарну політику; іноземні інвестиції; банки; зарплата/ціни; права власності; регулювання; тіньова економіка. Таким чином потенційний об'єкт інвестування

знаходиться в залежності від зовнішніх чинників макrorівня, що є істотним чинником у визначенні інвестиційної привабливості підприємства.

В ході проведення опитування експертами було наведено, що по-перше, чинники впливу поділяються на внутрішні і зовнішні. По-друге, чинники внутрішнього і зовнішнього середовища, відрізняються в залежності від походження об'єкту інвестицій, цілей інвестування, виду інвестора та ін. За результатами проведеного опитування, експертами були встановлені найбільш вагомими внутрішні і зовнішні чинники впливу на інвестиційну привабливість, рис. 1.6, 1.7.

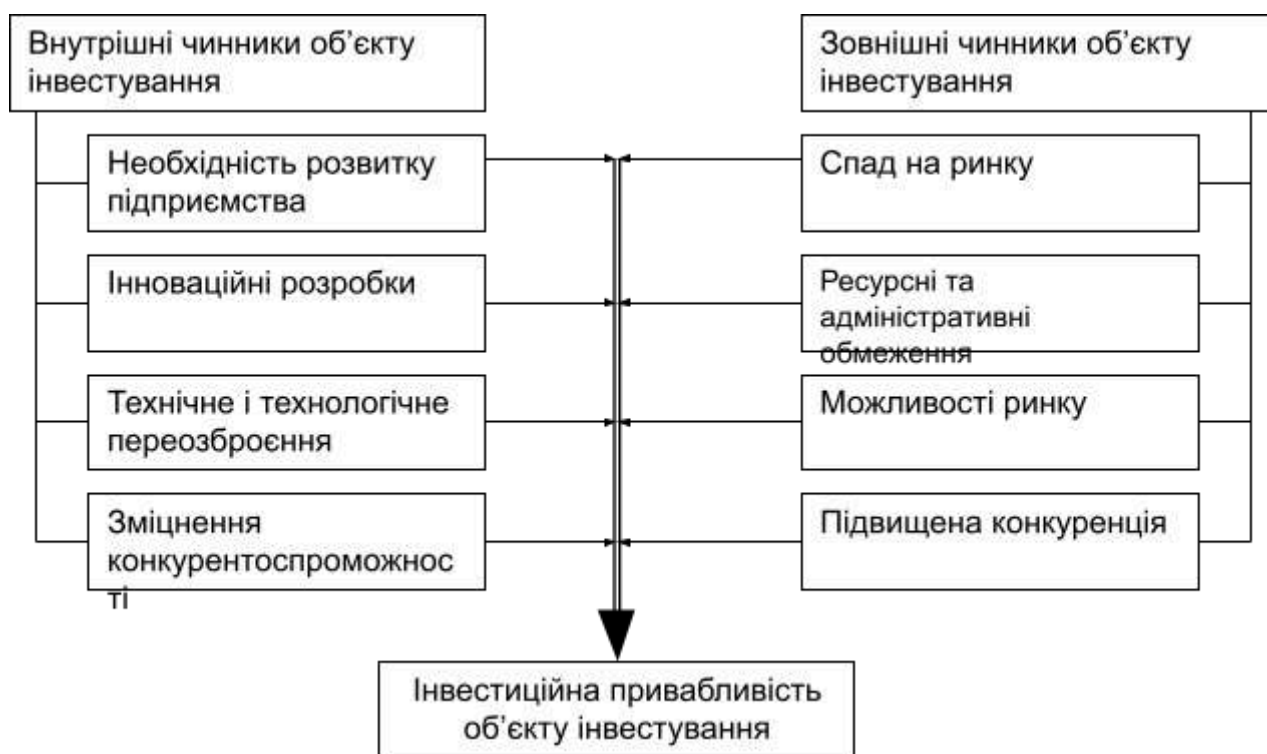
Основними зовнішніми чинниками впливу на інвестиційну привабливість підприємства експерти визначили експортну орієнтацію галузі, стан

Рис. 1.7. Основні зовнішні чинники, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства

і перспективність національного і світового ринку, рівень конкуренції.

Схильність міжнародних компаній приймати рішення за країни здійснення основних своїх прямих іноземних інвестицій країни Східної Європи зумовлена тим, що вони володіють важливими конкурентними перевагами (сировинними, виробничо-технологічними, науково-дослідними, інфраструктурними, ринковими, ресурсними), звідси і виникає група певних чинників, які враховують підприємства-інвестори. Особливу групу чинників інвестиційної привабливості формують ті, що в певній мірі створює держава (рис. 1.8). До таких чинників фахівцями було віднесено: ресурсні та адміністративні обмеження, рівень державного втручання в діяльність підприємств, політична стабільність в країні, соціальна значущість підприємств, розвиток приватизаційних процесів, демографічний стан та частота змін податкового регулювання.

Рис. 1.8. Чинники, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства

Таким чином, виходячи з проведеного аналізу чинників впливу на інвестиційну привабливість підприємств переробного комплексу АПК можливо визначити наступні основні: ресурсні та адміністративні обмеження, рівень державного втручання, політична стабільність, соціальна значущість підприємств, майновий стан, наявність НДКР, соціальна діяльність і звітність, специфіка продукції підприємств. За допомогою визначення сукупності чинників впливу на інвестиційну привабливість підприємств можливо встановити їх вплив на структуру інвестиційної привабливості підприємств. Через різноманітну діяльність підприємств, організаційну структуру та особливості діяльності в нових економічних умовах ринкової економіки, складові інвестиційної привабливості підприємств різні і потребують уточнення.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОГО КОМПЛЕКСУ АПК

2.1. Характеристика системи управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу

Наявність дієвої, структурованої та організованої системи управління є однією з найважливіших умов функціонування та розвитку будь якого об'єкту. Формування інвестиційної привабливості підприємства, тобто забезпечення наявності таких його характеристик, що визначають актуальність питання інвестування з відповідною перспективою їх повернення та примноження, – є процесом, який також потребує специфічного управлінського впливу. В цьому випадку питаннями, що потребують вирішення є: визначення об'єктів та суб'єктів управлінського впливу; формулювання цілей та завдань, вирішення яких передбачається досягнути у результаті взаємодії об'єктів та суб'єктів управління; визначення функцій, реалізація яких дозволить досягнути поставлених завдань; побудова організаційної структури спрямованої на реалізацію визначених функцій із відповідним ресурсним забезпеченням.

Загалом, структуру управління інвестиційною привабливістю підприємства можливо навести у вигляді схематичного зображення системи об'єктів, суб'єктів та інструментів управління (рис. 2.1). Узагальнено, суб'єктом управління інвестиційною привабливістю підприємства є його фінансовий менеджмент, тобто керівна підсистема до складу якої входять особи, що уповноважені приймати відповідальні рішення у галузі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства із відповідним матеріально-технічним, організаційним, методичним та фінансовим забезпеченням.

До основних принципів побудови такого роду системи можливо покласти:

- відповідність організаційної структури її функціям, завданням та наявним можливостям її забезпечення;

Рис. 2.1. Структура системи управління інвестиційною привабливістю підприємства

- гнучкість, відповідність та можливість своєчасного реагування на зміну стану факторів зовнішнього середовища
- відсутність невідповідностей, суперечностей та дублювання функцій і повноважень окремих організаційних одиниць.

У якості об'єкту управління виступає фінансово-господарська діяльність підприємства в частині її результатів, що визначають привабливість підприємства для інвестування та факторів, що впливають на отримання зазначених результатів.

У свою чергу інструментальною підтримкою здійснення управлінського впливу з боку об'єкта на суб'єкт управління є специфічне забезпечення, до його складу входять: інвестиційна стратегія підприємства, інструментарій планування та організації інвестиційної діяльності, системи контролю та діагностики.

Спираючись на існуючі результати досліджень можливо стверджувати, що найбільш прийнятним різновидом організаційної структури для управління інвестиційною привабливістю є її функціональний різновид. В його основі - визначення окремих напрямків управлінської діяльності та об'єктів впливу у відповідності до встановлених завдань. У цьому випадку можливо використовувати два основних підходи до функціонального розмежування центрів управління:

- перший – функціональні центри управління засновані на принципах незалежної діяльності. Сукупність їх зв'язків з іншими підрозділами обмежуються лише інформаційними зв'язками;
- згідно з другим – функціональні центри управління будуються на основі принципу взаємопов'язаності, за яким більшість управлінських рішень у рамках конкретної функції управління вони приймають самостійно, а низку управлінських рішень, які потребують комплексності, формують разом з іншими службами підприємства [1, с. 53].

Найбільш поширена сьогодні структура управління інвестиційною діяльністю підприємств АПК загалом та їх інвестиційної привабливості

зокрема, складається з двох-трьох організаційних одиниць. До їх складу входять перший керівник, головний бухгалтер, їх заступники та провідні фахівці. При цьому, управління в сфері інвестицій часто підмінюється загальною економічною та фінансовою роботою. Конкретний склад такого роду структури змінюється в залежності від розмірів підприємства. Це визначається вимогами чіткості і простоти взаємодії між ланками управління, оперативності, мобільності, економічності. У той же час, максимізуючими факторами виявляються інформаційна завантаженість, складність системи контактів між окремими особами.

Погоджуючись із критикою аналізованого становища, слід зазначити, що важливим є не наявність окремих організаційних одиниць, діяльність яких спрямована на забезпечення інвестиційного управління. Суттєвим є формулювання специфічних завдань, відповідних ним функцій та їх реалізація у спосіб, що визначає ефективне залучення інвестицій та їх вкладення в господарську діяльність. Формування організаційної структури є процесом індивідуальним, специфічним та залежить від великої кількості неформалізованих факторів. З погляду на обраний функціональний підхід, дослідження потребує сформульованості конкретних функцій та завдань у галузі управління інвестиційною привабливістю та те, яким чином ці функції реалізуються та забезпечуються.

Побудова структурованої та дієвої системи управління інвестиційною привабливістю за функціональними ознаками надає можливість:

- забезпечити вирішення середньо- та довготермінових інвестиційних завдань в межах загальної фінансової стратегії підприємства;
- сформувати якісну систему оцінки та діагностики стану та процесу формування інвестиційної привабливості підприємства з максимальним урахуванням його сильних та слабких сторін;
- оперативного впровадження прийнятих управлінських рішень та використання існуючих інвестиційних можливостей підприємства;

- організувати структурований моніторинг розвитку окремих факторів зовнішнього середовища з метою врахування їх перспективного впливу на інвестиційну діяльність підприємства, попередження негативних наслідків та здійснення своєчасних застережливих дій;
- забезпечити послідовність та зв'язок між оперативним, тактичним та стратегічним управлінням інвестиційною діяльністю підприємства, а також його узгодження із іншими галузевими напрямками управлінської діяльності.

Побудова системи показників, результати оцінки яких можливо інтерпретувати з метою дослідження системи управління інвестиційною привабливістю підприємств та оцінки його якості здійснювалася на основі схеми, зображеної на рис. 2.1. Відповідно до цієї схеми та на основі контент-аналізу науково-практичної літератури було сформовано сукупність показників, які у подальшому опрацьовано та систематизовано за трьома групами: показники, що характеризують функціонування об'єктів управління інвестиційною привабливістю; показники, що визначають якість реалізації функцій відносно здійснення управлінського впливу на суб'єкти управління інвестиційною привабливістю та показники, які оцінюють інструментальну підтримку процесу управління інвестиційною привабливістю підприємства (табл. 2.1).

Сукупність показників, наведених у табл. 2.1. було сформовано на основі контент-аналізу науково-практичної літератури відповідно до змістовності характеристик, які можливо отримати за рахунок їх застосування. Зазначену сукупність показників було апробовано шляхом анкетування 35 працівників інвестиційних відділів філій комерційних банків та страхових компаній у Черкаській області. Респондентам пропонувалося визначити, чи є наведені показники змістовними з позиції оцінки якості управління інвестиційною привабливістю підприємств або додати власні варіанти. Показники включалися до системи оцінки, якщо вони були підтримані більшістю респондентів. У подальшому здійснювалося повторне анкетування з метою визначення

змістовності показників, запропонованих експертами. В результаті зазначених анкетувань було отримано систему оцінки, наведену у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Система показників оцінки якості управління інвестиційною
привабливістю підприємств**

№ з/п показників	Показники та групи показників оцінки якості управління інвестиційною привабливістю підприємств
1	2
1.	<i>Функціонування суб'єкту управління інвестиційною привабливістю</i>
1.1.	<i>Структура управління інвестиційною діяльністю підприємства</i>
1.1.1.	Сформульованість функцій та завдань управління інвестиційною діяльністю
1.1.2.	Наявність відповідних функціональній спрямованості управління інвестиційною привабливістю організаційних одиниць із встановленими центрами відповідальності
1.1.3.	Сформованість критеріїв оцінки діяльності організаційних одиниць у напрямку реалізації функцій управління інвестиційною привабливістю
1.2.	<i>Персонал та фахівці, що здійснюють та забезпечують реалізацію управлінських функцій</i>
1.2.1.	Наявність сформованих кваліфікаційних вимог до фахівців, що входять до складу організаційних одиниць, відповідальних за реалізацію функцій управління інвестиційною привабливістю
1.2.2.	Укомплектованість кадрового складу організаційних одиниць, відповідальних за реалізацію функцій управління інвестиційною привабливістю та його відповідність кваліфікаційним вимогам
1.2.3.	Підвищення кваліфікації та актуалізація знань персоналу організаційних одиниць відповідальних за реалізацію функцій управління інвестиційною привабливістю
1.3.	<i>Методики, схеми та алгоритми управління фінансами та інвестиціями</i>
1.3.1.	Застосування інноваційних схем, методик та алгоритмів управління фінансами та інвестиціями підприємства
1.3.2.	Якість та інформативність існуючого методичного забезпечення управління інвестиційною привабливістю

Продовж. табл. 2.1

1	2
1.3.3.	Рівень інформатизації та комп'ютеризації процесу управління інвестиційною привабливістю
1.4.	<i>Фінансова інформація, яка отримується із внутрішнього та зовнішнього середовища</i>
1.4.1.	Наявність сформованої джерельної бази отримання фінансової інформації із зовнішнього середовища
1.4.2.	Сформованість системи внутрішньої діагностики фінансового стану підприємства
1.4.3.	Якість обробки та інтерпретації інформаційних ресурсів
1.5.	<i>Матеріально-технічне забезпечення управління інвестиційною діяльністю підприємства</i>
1.5.1.	Визначеність та обґрунтованість бюджету організаційних одиниць, що відповідають за реалізацію функцій управління інвестиційною привабливістю
1.5.2.	Забезпеченість ресурсами, потрібними для реалізації функцій управління інвестиційною привабливістю
1.5.3.	Матеріально-технічне забезпечення управління інвестиційною діяльністю підприємства
1.6.	<i>Існуюче нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності</i>
1.6.1.	Орієнтація на перспективні правові новації у галузі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства
1.6.2.	Забезпечення відповідності інвестиційної діяльності підприємства існуючим нормативним положенням
2.	<i>Характеристики об'єкту управління інвестиційною привабливістю</i>
2.1.	<i>Основна операційна діяльність (постачання, виробництво, збут)</i>
2.1.1.	Розвиток збутової мережі підприємства
2.1.2.	Наявність системи управління якістю та оптимізації бізнес-процесів
2.1.3.	Диверсифікованість бази постачальників та наявність системи контролю якості сировини та полуфабрикатів
2.1.4.	Рівень якості управління кредиторською заборгованістю
2.1.5.	Наявність системи управління господарськими ризиками та рівень якості її функціонування
2.2.	<i>Фінансова та інвестиційна діяльність</i>
2.2.1.	Рівень якості управління поточним інвестиційними вкладеннями
2.2.2.	Рівень якості управління інвестиційними проектами та процесом реалізації стратегічних інвестиційних угод
2.2.3.	Оптимальність боргового навантаження підприємства

Продовж. табл. 2.1

1	2
2.2.4.	Забезпеченість власним капіталом та можливість задоволення потреб у ньому
2.2.5.	Ефективність дивідендної політики підприємства
2.2.6.	Наявність системи управління фінансовими та інвестиційними ризиками та рівень якості її функціонування
2.3.	<i>Взаємодія із контрагентами та іншими суб'єктами зовнішнього інвестиційного середовища</i>
2.3.1.	Наявність та якість системи взаємодії із контрагентами та іншими суб'єктами зовнішнього інвестиційного середовища
2.3.2.	Своєчасність, повнота та доступність інформаційних потоків про результати господарської діяльності підприємства
2.3.3.	Ефективність діяльності із формування, розвитку та зміни відносин із інвестиційними контрагентами
2.4.	<i>Активи підприємства</i>
2.4.1.	Управління необоротними активами (відновлення, модернізація, завантаженість, відсутність простоїв)
2.4.2.	Наявність та ефективність системи створення та управління нематеріальними активами
2.4.3.	Забезпечення ліквідності та швидкості обігу оборотних активів
2.5.	<i>Капітал та зобов'язання підприємства</i>
2.5.1.	Наявність системи оцінки потреб в фінансуванні активів підприємства із визначенням оптимального співвідношення їх джерел
2.5.2.	Управління капіталом та зобов'язаннями підприємства у напрямку забезпечення оптимальності його використання (рефінансування зобов'язань, залучення додаткових капітальних вкладень, викуп акцій та ін.)
2.6.	<i>Фінансові потоки підприємства</i>
2.6.1.	Забезпечення відсутності розривів вихідних та вхідних грошових потоків за обсягом і часом
2.6.2.	Ефективність використання тимчасово вільних коштів та покриття поточних зобов'язань
2.7.	<i>Результати фінансово-господарської діяльності</i>
2.7.1.	Забезпечення випереджаючого зростання ефективності поточних інвестиційних вкладень та інвестиційних проектів над існуючими напрямками господарської діяльності
2.7.2.	Темп зростання позитивних грошових потоків для зацікавлених сторін (потенційних та наявних інвесторів)

Продовж. табл. 2.1

1	2
2.7.3.	Забезпечення галузевого та регіонального лідерства в ефективності господарської діяльності
3.	<i>Інструментарій управління інвестиційною привабливістю</i>
3.1.	<i>Інвестиційна стратегія</i>
3.1.1.	Формування довготермінових інвестиційних цілей та цільових індикаторів
3.1.2.	Розробка середньострокових завдань інвестиційної діяльності
3.1.3.	Дослідження загроз та можливостей зовнішнього інвестиційного середовища
3.2.	<i>Планування та організація інвестиційної діяльності</i>
3.2.1.	Планування та бюджетування інвестиційної діяльності підприємства
3.2.2.	Оцінка впливу інвестиційної діяльності на майновий стан підприємства та показники його господарської діяльності
3.2.3.	Планування впливу ризиків господарської діяльності та інвестиційних ризиків на результати інвестицій
3.3.	<i>Контроль та діагностика</i>
3.3.1.	Проведення поточного та поглибленого аналізу показників реалізації інвестиційної діяльності у розрізі окремих стратегічних зон господарювання, інвестиційних проектів та по підприємству загалом
3.3.2.	Функціонування системи стягнень і заохочень за виконання окремих цільових показників, результатів та ін. у розрізі окремих організаційних одиниць та посадових осіб зокрема

2.2. Оцінка системи управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу

Оцінку рівня якості управління інвестиційною привабливістю підприємств пропонувалося здійснити на основі анкетування експертної групи, до складу якої було включено фахівців у галузі інвестиційного та фінансового управління підприємств АПК, а також фахівців інвестиційних відділів філій комерційних банків та страхових компаній у Черкаській області.

Експертам пропонувалося якісно оцінити за трьохбальною шкалою від 0 до 3 якість управління інвестиційною привабливістю за окремими показниками

системи. Окремі показники в межах груп було вирішено оцінити однаковою вагою з метою відсутності істотних характеристик, які б могли вказати на суттєвість привласнення підвищених вагових коефіцієнтів окремим показникам. У той же час, рівна вага окремих показників в межах груп та груп показників між собою визначає простоту використання зазначеної системи.

При цьому, оцінка "0" визначала повну відсутність управлінського впливу за зазначеним напрямком. Оцінка "1" свідчила про несистемне та неналагоджене управління інвестиційною привабливістю. Рівень оцінки "2" визначав достатність застосовуваного управлінського впливу, але не всі результати відповідали заданим вимогам. Оцінка "3" ставилася у випадку, коли елемент системи управління інвестиційною привабливістю діє ефективно та визначає максимізацію отримуваних у результаті його функціонування результатів.

У якості об'єктів дослідження було використано підприємства переробного комплексу АПК, які протягом 2017 – 2023 рр. здійснювали інвестиційну діяльність, мають позитивне значення власного капіталу та є прибутковими (середня трирічна рентабельність має додатне значення).

У табл. 2.2 наведено результати оцінки якості управління інвестиційною привабливістю досліджуваних підприємств переробного підкомплексу АПК. Оцінки наведено у розрізі окремих показників (I_{ijk}), їх груп (I_{ij}), блоків системи управління інвестиційною привабливістю (I_i) та інтегровано у підсумковий показник (ІІ). На рис. 2.1 наведено графічне зображення результатів оцінки у розрізі блоків системи управління інвестиційною привабливістю (I_i).

Оцінки показників (I_{ijk}) розраховувалися як середнє арифметичне оцінок експертів за кожним показником по окремому підприємству. Значення I_{ij} розраховувалися як середнє арифметичне в межах груп показників, в свою чергу I_i та І розраховувалися як середні значення показників груп (I_{ij}) та блоків системи управління інвестиційною привабливістю (I_i) відповідно.

За результатами оцінки визначено, що підприємства демонструють загально низький рівень якості управління інвестиційною привабливістю. З

групи досліджуваних підприємств тільки ТОВ "ЧЕРКАСИХЛІБ ТД" (рис. 2.1) продемонструвало достатній рівень оцінок.

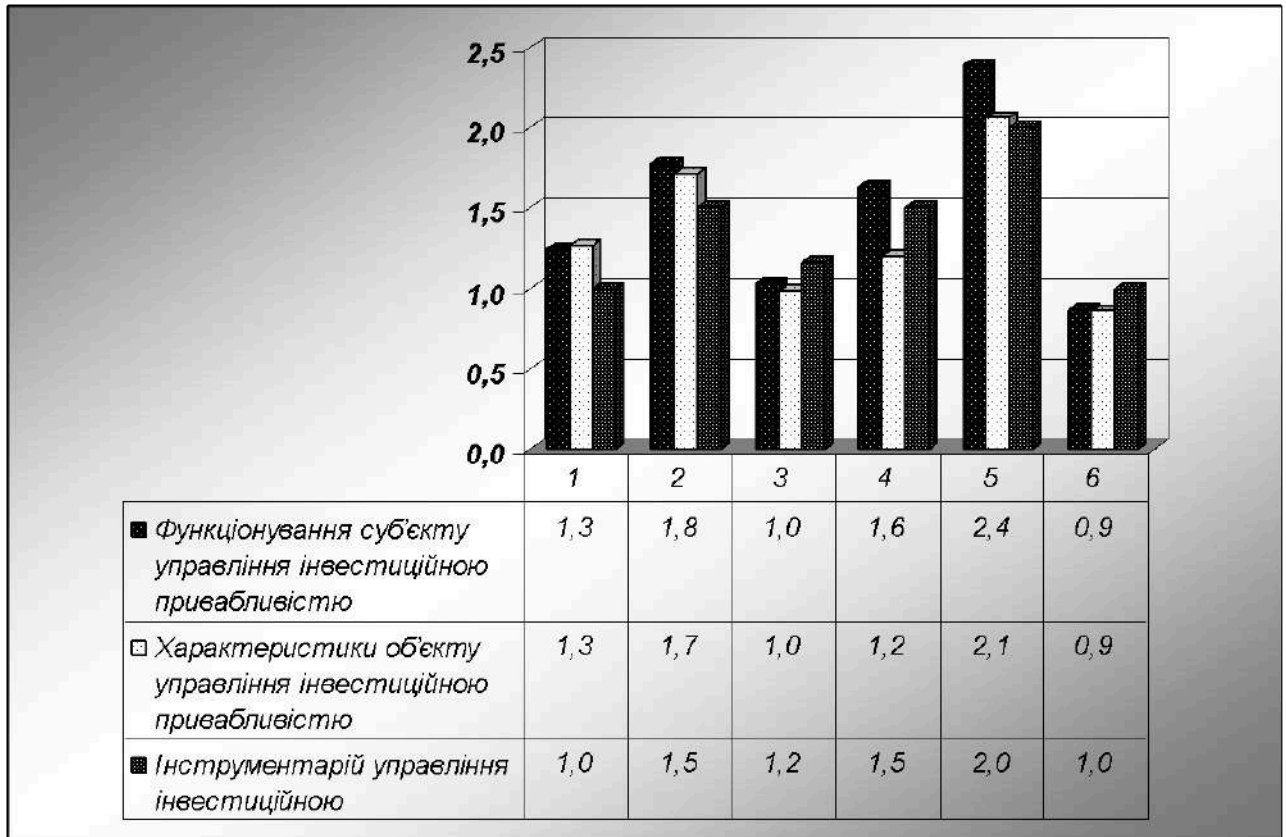
Таблиця 2.2

**Оцінка якості управління інвестиційною привабливістю підприємств
переробного комплексу АПК**

	ТОВ «БОРИС ФЕН - ТРЕЙД» "	ТОВ «ВІН-Г РУП»	КООПЗ АГОТП РОМТО РГ	ТОВ «КБВ»	ТОВ "ЧЕРКА СИХЛІ Б ТД"	ТОВ «СВІТ ЛАСО ЩІВ»
1	2	3	4	5	6	7
1.1.1.	1,2	2,1	0,9	0,8	3,1	0,2
1.1.2.	1,3	2,3	0,1	1,1	2,4	1,3
1.1.3.	0,1	1,6	0,1	1,8	2,7	0,9
1.1.	0,9	2,0	0,4	1,2	2,7	0,8
1.2.1.	1,3	1,1	0,1	1,2	1,8	0,3
1.2.2.	2,1	2,7	1,8	2,5	2,6	0,7
1.2.3.	0,9	0,8	0,8	2,1	2,8	0,8
1.2.	1,4	1,5	0,9	1,9	2,4	0,6
1.3.1.	2,1	1,8	1,2	2,2	2,1	1,4
1.3.2.	0,9	0,9	1,1	1,2	1,8	0,1
1.3.3.	1,4	1,5	1,2	2,1	2,8	0,9
1.3.	1,5	1,4	1,2	1,8	2,2	0,8
1.4.1.	1,9	2,7	0,9	2,1	2,6	0,9
1.4.2.	1,8	1,8	0,9	2,1	2,6	0,9
1.4.3.	0,9	1,8	2,1	1,9	1,9	1,1
1.4.	1,5	2,1	1,3	2,0	2,4	1,0
1.5.1.	0,9	1,1	1,2	1	1,9	0,1
1.5.2.	1	1,9	1,3	0,6	2,3	1,1
1.5.3.	1,2	1,9	0,8	2,1	2,3	0,9
1.5.	1,0	1,6	1,1	1,2	2,2	0,7
1.6.1.	1,2	2,1	0,9	1,1	2,1	0,9
1.6.2.	1,9	2,1	1,5	1,8	1,9	2,3
1.6.	1,55	2,1	1,2	1,45	2	1,6
1	1,3	1,8	1,0	1,6	2,3	0,9
2.1.1.	1,1	2,2	1,3	1,4	2,2	0,9
2.1.2.	0,9	2,4	2,1	1,3	2,8	1,2
2.1.3.	2,3	1,9	1,8	2,1	2,7	1,8

2.1.4.	1,6	2,5	0,1	1,8	2,7	1,2
2.1.5.	0,9	0,7	0,1	1,1	2,2	0,3
2.1.	1,36	1,94	1,08	1,54	2,52	1,08
2.2.1.	2,1	1,5	0,5	0,3	0,9	0,8
2.2.2.	1,7	1,9	0,7	0,6	1,8	0,8
2.2.3.	0,8	0,8	0,9	1,1	2,9	0,2
2.2.4.	2,1	2,4	1,1	1,2	1,9	0,9
2.2.5.	0,9	1,1	8	0,2	2,1	0,1
2.2.6.	1,2	1,4	0,3	1,1	2,1	0,3
2.2.	1,5	1,5	1,9	0,8	2,0	0,5
2.3.1.	1,1	1,9	1,1	1,9	2,9	1,8
2.3.2.	1,2	2,1	1,9	1,2	2,1	0,9
2.3.3.	1,2	1,1	0,9	1,2	1,1	1,2
2.3.	1,2	1,7	1,3	1,4	2,0	1,3
2.4.1.	2,1	1,9	1,2	2,2	2,8	2,1
2.4.2.	0,9	2,1	2,2	1,3	2,1	1,2
2.4.3.	1,8	2,1	1,1	1,8	2,8	0,8
2.4.	1,6	2,0	1,5	1,8	2,6	1,4
2.5.1.	0,8	2,1	1,1	2,1	2,2	1
2.5.2.	1	1,1	2,3	0,7	1,8	0,6
2.5.	0,9	1,6	1,7	1,4	2	0,8
2.6.1.	2,1	2,6	1,5	1,1	2,2	1
2.6.2.	1,1	1,5	0,7	0,1	1,2	0,2
2.6.	1,6	2,05	1,1	0,6	1,7	0,6
2.7.1.	0,9	2,1	1,3	2,2	2,1	1,1
2.7.2.	1,1	2,2	0,9	0,9	1,2	0,9
2.7.3.	1,2	2,1	2,1	0,9	2,3	1,4
2.7.	1,1	2,1	1,4	1,3	1,9	1,1
2	1,3	1,9	1,4	1,3	2,1	1,0
3.1.1.	0	0,9	1	1	1,8	0
3.1.2.	0,8	1,1	0,9	2,1	0,8	0,2
3.1.3.	1,1	1,9	0,8	1,8	1,8	0,6
3.1.	0,6	1,3	0,9	1,6	1,5	0,3
3.2.1.	0,9	1,9	1,1	2,1	1,9	0
3.2.2.	1,9	2	1,2	0,9	2,5	0,1
3.2.3.	1	1,2	1,9	0,9	1,2	1,7
3.2.	1,3	1,7	1,4	1,3	1,9	0,6
3.3.1.	1,8	1,7	0,7	0,9	2,6	0,8
3.3.2.	1	1,2	2,1	0,9	2,1	0,7
3.3.	1,4	1,45	1,4	0,9	2,35	0,75
3	1	1,5	1,2	1,5	1,7	0,4
<i>I</i>	1,19	1,72	1,20	1,45	2,02	0,77

Результати оцінок, отриманих іншими підприємствами свідчать, що усі складові систем управління їх інвестиційною привабливістю є переважно нижчими за середній рівень та визначають потребу впровадження дієвих інструментів підвищення якості управління досліджуваним об'єктом.

Рис. 2.1. Оцінка якості управління інвестиційною привабливістю за блоками системи управління (І₁) (1. – ТОВ «БОРИСФЕН - ТРЕЙД» 2. – ТОВ «ВІН-ГРУП», 3. – КООПЗАГОТПРОМТОРГ 4. – ТОВ «КБВ» 5. – ТОВ "ЧЕРКАСИХЛІБ ТД" , 6. – ТОВ «СВІТ ЛАСОЦІВ»)

Іншим важливим питанням, яке визначено як таке, що потребує дослідження – було встановлення факторів зовнішнього середовища, які завдають впливу на систему управління інвестиційною привабливістю. Дослідження цього питання обумовлюється тим, що розробка, конструювання та впровадження дієвих механізмів, схем та методичних підходів інноваційного характеру потребує врахування не тільки внутрішніх факторів впливу та особливостей системи управління. Зовнішні фактори постають як об'єктивні чинники, вплив яких неможливо опосередкувати управлінськими діями. У цьому випадку актуальним виявляється своєчасне реагування та застосування

застережливих заходів. З метою дослідження зовнішніх факторів впливу на систему управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу АПК було проведено контент-аналіз науково-практичної літератури (табл. 2.3) з метою встановлення факторів, які є суттєвими з погляду на функціонування досліджуваної системи управління.

Таблиця 2.3

Зовнішні фактори впливу на функціонування системи управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу АПК

<i>1. Фактори макросередовища</i>	
1.1.	Динаміка економічного розвитку країни загалом та АПК зокрема
1.2.	Тенденції зміни сукупного попиту та пропозиції
1.3.	Демографічні процеси на селі та зайнятість населення
1.4.	Податкова політика держави по відношенню до суб'єктів ринку продукції АПК
1.5.	Політика державних видатків на розвиток АПК
1.6.	Розвиток земельних відносин
<i>2. Фактори мікросередовища</i>	
2.1.	Кон'юнктура ринку сільськогосподарської сировини, полуфабрикатів та готової продукції переробних підприємств
2.2.	Рівень монополізації сировинних ринків та ринків готової продукції
2.3.	Особливості попиту та пропозиції на окремі різновиди товарів
2.4.	Політика та умови співпраці із оптовими та роздрібними торговельними підприємствами
2.5.	Показники та тенденції розвитку провідних регіональних та національних конкурентів
<i>3. Фактори інвестиційного ринку</i>	
3.1.	Загальна привабливість агропромислового сектору для інвестування
3.2.	Розвиток інвестиційної інфраструктури
3.3.	Доступність до застосування інструментів залучення інвестицій

Продовж. табл. 2.3

1	2
3.4.	Вартість інвестиційних ресурсів на внутрішньому ринку

3.5. Державна політика стимулювання інвестиційних вкладень в АПК

4. Фактори впливу фінансового ринку

4.1. Державна грошово-кредитна політика

4.2. Коливання валютного курсу

4.3. Політика державних запозичень

4.4. Динаміка кредитних ставок комерційних банків та обсяги кредитування

5. Фактори впливу зовнішньоекономічних відносин на розвиток АПК

5.1. Обсяги та динаміка експортно-імпортних операцій сільськогосподарською сировиною та продуктами її переробки

5.2. Державні заходи по захисту внутрішнього ринку товарів АПК

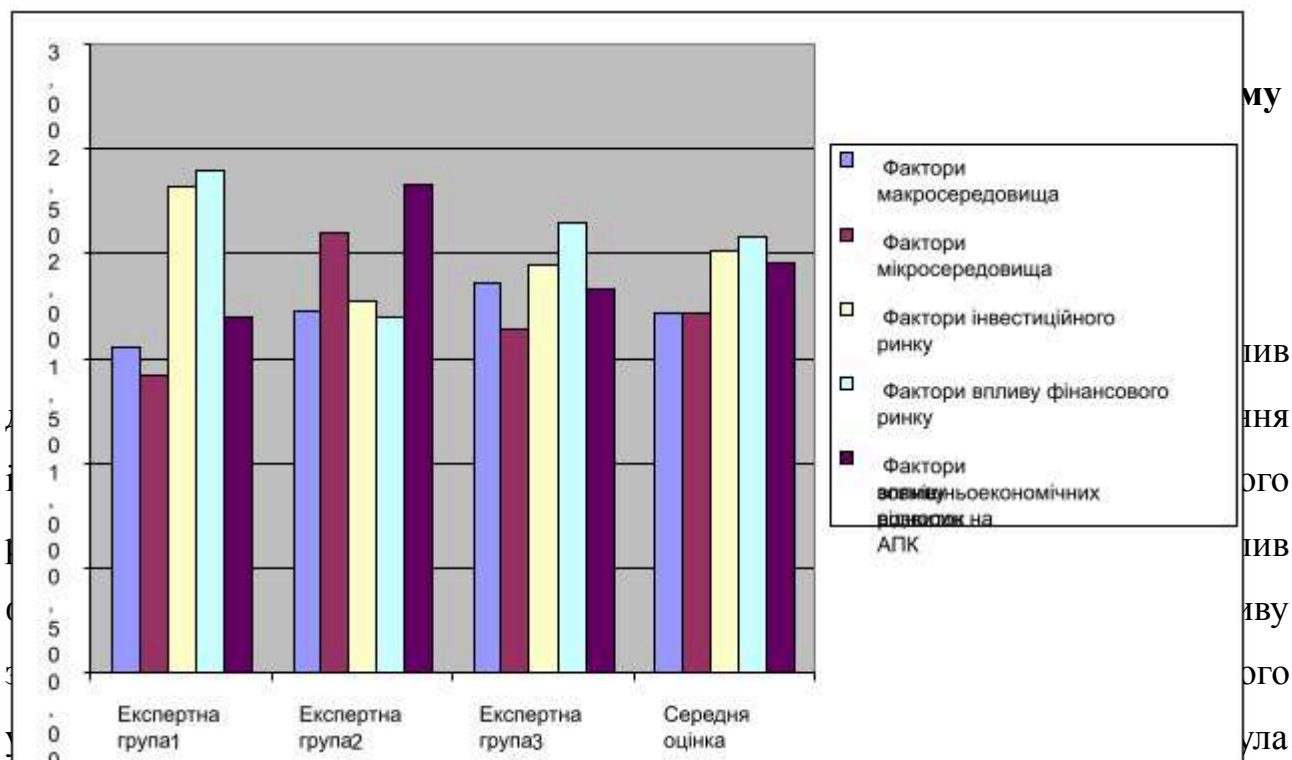
5.3. Державна політика стимулювання експорту продукції АПК

Для проведення оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на систему управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу АПК нами було здійснено анкетування трьох експертних груп, представникам яких пропонувалося оцінити ступінь впливу окремих факторів (оцінки від 0 до 3 балів, при цьому 0 балів – визначав відсутність впливу, а 3 бали – визначали його максимальну впливовість). До першої експертної групи увійшли фахівці інвестиційних відділів філій комерційних банків у Черкаській області, до другої групи увійшли суб'єкти фінансового та інвестиційного управління підприємств АПК, до третьої групи увійшли науковці, які здійснюють наукову роботу в досліджуваному нами напрямку. До кожної з груп експертів увійшли по 20 осіб, їх анкетування здійснювалося протягом вересня – жовтня 2010 р. За результатами експертних оцінок було отримано наступні результати (табл. 2.4., рис. 2.2).

Таблиця 2.4

Оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на систему управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу АПК, балли

№ показника	Експертна група 1	Експертна група 2	Експертна група 3	Середня оцінка
1.1.	1,5	1,2	1,9	1,53
1.2.	0,8	0,5	1	0,77
1.3.	1,1	1,7	1,8	1,53
1.4.	1,8	2,2	1,9	1,97
1.5.	1,9	2,7	2	2,2
1.6.	2,2	2,1	2,6	2,3
1	1,55	1,73	1,87	1,72
2.1.	1,8	2,2	1,9	1,97
2.2.	1,7	2,6	2,1	2,13
2.3.	1,5	1,2	1,1	1,27
2.4.	1,2	2,4	1,8	1,8
2.5.	0,9	2,1	1,3	1,43
2	1,42	2,1	1,64	1,72
3.1.	2,4	1,8	1,9	2,03
3.2.	2,7	1,6	1,8	2,03
3.3.	2,5	1,5	1,9	1,97
3.4.	2,4	1,9	2,1	2,13
3.5.	1,6	2,1	2	1,9
3	2,32	1,78	1,94	2,01
4.1.	2,2	1,8	2,1	2,03
4.2.	2,8	2,3	2,6	2,57
4.3.	1,9	0,9	1,7	1,5
4.4.	2,7	1,8	2,2	2,23
4	2,4	1,7	2,15	2,08
5.1.	1,8	1,9	1,5	1,73
5.2.	1,4	2,5	2,1	2
5.3.	1,9	2,6	1,9	2,13
5	1,7	2,33	1,83	1,96

віддана перевага факторам, які в результаті виявилися найвпливовішими (Фактори інвестиційного ринку, Фактори впливу фінансового ринку). Суб'єктами фінансового управління підприємств АПК була визначена перевага факторів мікро середовища та факторів впливу зовнішньоекономічних відносин на розвиток АПК. Загалом, можливо відмітити, що сформована сукупність факторів впливу зовнішнього середовища апробована, наведені фактори є вагомими та потребують відповідного урахування при формулюванні пропозицій із удосконалення існуючих та конструювання нових систем управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного підкомплексу АПК.

З метою дослідження впливу факторів зовнішнього середовища на функціонування систем управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу АПК було проведено аналіз основних показників, що характеризують стан зовнішнього оточення досліджуваних систем.

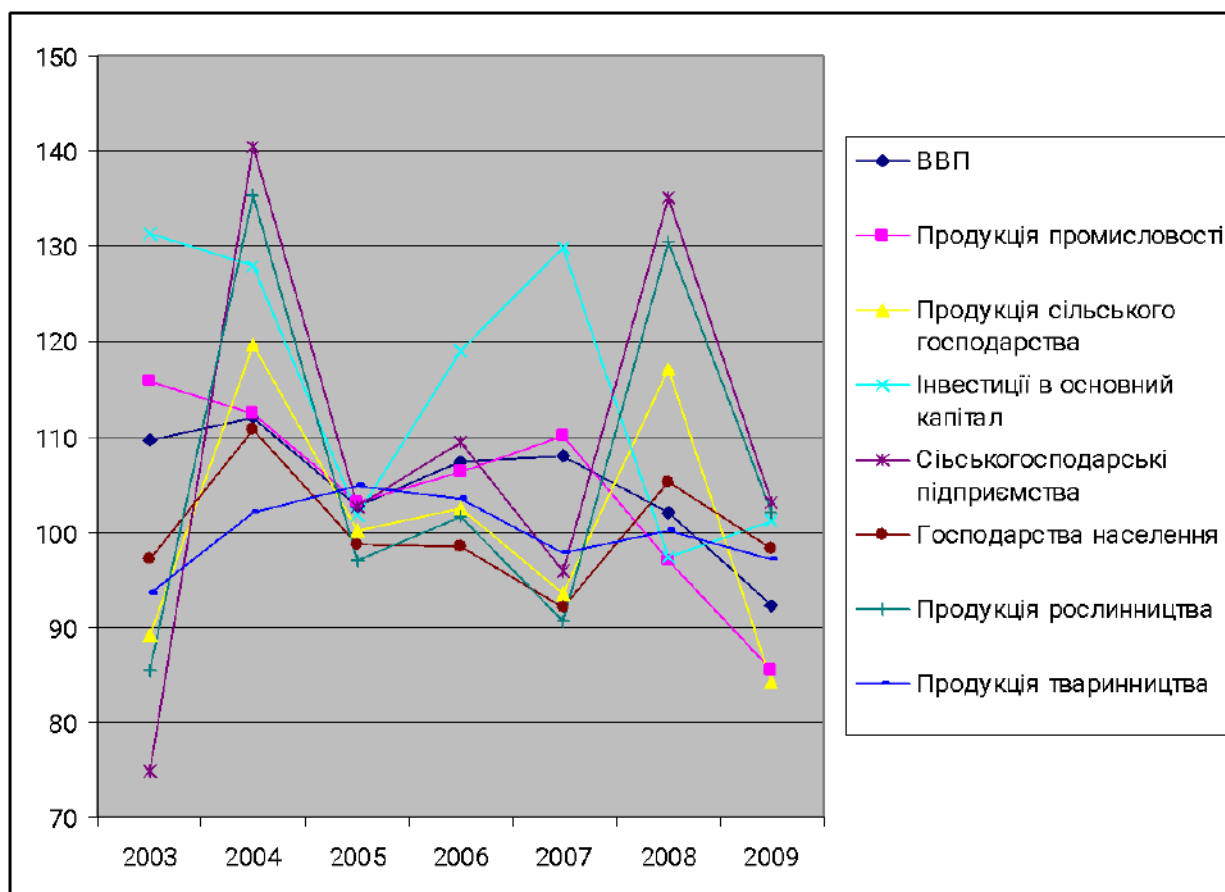
1. Фактори макросередовища. З погляду на предмет дослідження цікавим було встановлення співвідношення динаміки зростання ВВП України та таких його складових як промисловість та сільське господарство. При цьому окремого

дослідження потребувало встановлення динаміки виробництва окремих галузей сільського господарства та груп виробників (табл. 2.5, рис. 2.3).

Таблиця 2.5.

**Індекси ВВП, продукції промисловості та сільського господарства
(2017 – 2023 рр.)**

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ВВП	109,6	112,1	102,7	107,3	107,9	102,1	92,3
Продукція промисловості	115,8	112,5	103,1	106,2	110,2	96,9	85,4
Інвестиції в основний капітал	131,3	128	101,9	119	129,8	97,4	84,2
Продукція сільського господарства, у тому числі:	89	119,7	100,1	102,5	93,5	117,1	101,2
сільськогосподарських підприємств	74,8	140,4	102,7	109,5	95,8	135,1	103,2
господарств населення	97,1	110,7	98,6	98,5	92,1	105,2	98,2
продукція рослинництва	85,4	135,4	97	101,7	90,5	130,5	102,1
продукція тваринництва	93,5	102	104,7	103,6	97,7	100,1	97,2

Рис. 2.3. Індеси ВВП, промислового та сільськогосподарського виробництва (за галузями та категоріями виробників) у 2017 – 2023 рр..

Наведені дані свідчать про вищу ризикованість сільськогосподарського виробництва у порівнянні з промисловістю, динаміка якої є дуже близькою із динамікою ВВП. Проте відмітимо, що сільське господарство виступає стабілізуючим чинником зростання валового виробництва. На увагу заслуговує низький зв'язок рівня інвестицій в основний капітал із динамікою промислового та сільськогосподарського виробництва. У цих умовах важливим чинником забезпечення інвестиційної привабливості підприємства переробного комплексу АПК є формування системи управління інвестиційною діяльністю, яка б визначала її ефективність та підтверджувала очікування у поверненні інвестованих коштів. Іншим важливим аспектом є забезпечення нижчої, у порівнянні із галузевими та загальноекономічними показниками, ризикованості підприємства.

2. *Фактори мікросередовища.* У ході дослідження факторів мікросередовища було вирішено встановити зв'язок цінових індексів окремих товарів, що виробляються підприємствами переробного комплексу АПК із ціновими індексами споживчих та промислових товарів, а також цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами (табл. 2.6 – 2.7).

Таблиця 2.6

Індекси споживчих цін, цін продукції підприємств переробного комплексу АПК, промисловості та цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами (2017 – 2023 рр..)

Індекси	роки						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Індекс споживчих цін	99,4	108,2	112,3	110,3	111,6	116,6	122,3
Індекс цін виробників промислової продукції	105,7	111,1	124,1	109,5	114,1	123,3	123,0
Індекс цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами	87,4	120,6	105,7	108,1	102,4	138,0	110,3
Продукти харчування	97,3	111,7	116,4	110,8	102,8	124,7	124,5
Хліб та хлібопродукти	98,8	131,7	99,2	102,2	113,7	119,5	127,8
М'ясо та м'ясопродукти	89,9	108,4	135,9	118,4	98,0	113,9	134,0
Риба та продукти з риби	102,3	107,4	124,8	119,4	102,3	109,3	126,6
Молоко, сир та яйця	97,5	114	121,9	110,1	105,1	142,1	115,4
Олія та жири	89,9	107,6	136,3	102,0	91,3	143,9	123,2
Фрукти	110,2	105,0	117,3	126,1	139,9	160,3	137,8
Овочі	108,5	88,2	72,7	104,7	91,5	135,4	99,6
Цукор	109,3	98,0	111,7	121,7	98,3	101,2	108,4

Таблиця 2.7

Коефіцієнти кореляції індексів споживчих цін, цін продукції підприємств переробного комплексу АПК, промисловості та цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами у 2017 – 2023 рр.

	Споживчі ціни	Ціни виробників промислової продукції	Ціни продукції с.-г. підприємств	Продукти харчування	Хліб та хлібопродукти	М'ясо та м'ясопродукти	Риба та продукти з риби	Молоко, сир та яйця	Олія та жири	Фрукти	Овочі	Цукор
Споживчі ціни	1	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х
Ціни виробників промислової продукції	0,89	1	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х
Ціни продукції с.-г. підприємств	0,46	0,46	1	х	х	х	х	х	х	х	х	х
Продукти харчування	0,90	0,89	0,68	1	х	х	х	х	х	х	х	х
Хліб та хлібопродукти	0,53	0,34	0,60	0,52	1	х	х	х	х	х	х	х
М'ясо та м'ясопродукти	0,77	0,80	0,31	0,83	0,19	1	х	х	х	х	х	х
Риба та продукти з риби	0,70	0,68	0,11	0,73	0,07	0,97	1	х	х	х	х	х
Молоко, сир та яйця	0,70	0,81	0,82	0,87	0,37	0,58	0,42	1	х	х	х	х
Олія та жири	0,72	0,90	0,66	0,90	0,27	0,77	0,63	0,93	1	х	х	х
Фрукти	0,54	0,49	0,56	0,48	0,22	0,16	0,06	0,58	0,43	1	х	х
Овочі	0,22	0,12	0,46	0,31	0,17	-0,18	-0,17	0,46	0,25	0,62	1	х
Цукор	0,05	-0,02	-0,35	0,08	-0,58	0,41	0,60	-0,10	0,04	-0,18	-0,02	1

За результатами дослідження встановлено, що існує зв'язок між динамікою споживчих цін, цін виробників промислової продукції та цін на продукти харчування. У той же час, споживчі ціни не корелюють із цінами продукції сільськогосподарських підприємств. Зв'язок споживчих цін із цінами на більшість продукції підприємств переробного підкомплексу АПК був значно вищим за зв'язок із цінами продукції сільськогосподарських підприємств.

У той же час, відносно тісний зв'язок було відмічено між цінами на продукти харчування та цінами на молоко, сир, яйця, олію та жири. Тісним зв'язком також характеризуються ціни на м'ясо та м'ясопродукти і ціни на рибу та продукт з риби. Можливо зробити припущення про те, що ринок оцінює ці товари як замінники.

Загалом, за результатами дослідження факторів мікро середовища, шляхом аналізу динаміки цін на окремі товари визначено низьку впливовість сільськогосподарських виробників на формування кінцевої ціни продуктів харчування.

3. Фактори впливу інвестиційного та фінансового ринку. Як вже було з'ясовано, значного впливу на функціонування системи управління інвестиційною привабливістю підприємств АПК завдають показники розвитку фінансового та інвестиційного ринку. З цього приводу, важливим є встановлення державної фіскальної та монетарної політики, політики комерційних банків відносно кредитування підприємницького сектору. З метою дослідження процесів функціонування фінансового та інвестиційного ринків було проведено аналіз їх основних показників (табл. 2.8).

За результатами аналізу встановлено, що протягом досліджуваного періоду держава поступово зменшувала обсяги довгострокових запозичень з одночасним збільшенням загального обсягу внутрішнього державного боргу. При цьому запозичення здійснювалися за вартістю нижчою за облікову ставку Національного банку.

У той же час, поряд із зменшенням ставки рефінансування збільшувалися обсягу вимог комерційних банків за наданими кредитами.

Таблиця 2.8

**Показники розвитку фінансового та інвестиційного ринків України
(2017 – 2023 рр..)**

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Обсяги державних довгострокових запозичень, млн. грн.	830,30	0,18	100,55	523,43	202,04	67,61	676,78
Середньозважена ставка державних довгострокових запозичень, %	8,94	10,00	10,70	9,61	9,50	6,27	14,40
Відсоткова ставка рефінансування (середньозважена річна за всіма інструментами), %	9,2	8,0	16,1	14,7	11,5	10,1	10,0
Відсоткові ставки банків у національній валюті за кредитами, %	19,6	17,7	17,5	16,4	15,1	13,9	15,2
Вимоги банків за наданими кредитами, млн. грн.	42035	67835	88579	143418	245226	426863	416739
Розміщено державних цінних паперів, млн. грн.	2849	1161	2204	7153	1598	3623	4238

Розбалансованість державних фінансів виступає дестабілізуючим фактором, який стримує розвиток інвестиційних процесів, при цьому зростання кредитування не є індикатором інвестиційної активності, що визначається його переважно короткостроковим характером.

2.3. Фінансовий аналіз інвестиційної привабливості переробних підприємств

Дослідження системи управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу АПК визначило, що в результаті застосування управлінського впливу відбувається зміна певних характеристик внутрішнього середовища підприємства. У цьому випадку мова йде про його майновий стан, ділову активність та результати господарської діяльності. В сучасних українських умовах оцінка інвестицій в агропромислові підприємницькі структури лишається актуальною. Сприяючими цьому факторами є зростання експорту сільськогосподарської сировини, стійкий попит на продовольчі товари всередині країни, формування агропромислового сектору фондового ринку, триваюча корпоратизація підприємницьких структур, що працюють в АПК та ін.

Оцінки інвестиційної привабливості підприємств АПК мають високий ступінь невизначеності, що обумовлюється:

- довгостроковою нестабільністю основних макроекономічних індикаторів;
- відсутністю чіткої та прогнозованої державної зовнішньоторговельної політики відносно продовольчих товарів;
- нестабільним податковим законодавством та політикою державних видатків на стимулювання розвитку АПК;
- інформаційними обмеженнями відносно фінансових результатів підприємств;
- низькою капіталізацією українського фондового ринку загалом та його агропромислового сектору зокрема;
- низькою активністю на ринку інвестицій (стратегічні операції злиття та поглинань, взаємний обмін активами, публічні залучення інвестиційних ресурсів).

Загалом, базуючись на результатах досліджень авторів у цьому напрямку, можливо відмітити, що аналіз та оцінку інвестиційної привабливості

підприємств АПК можливо побудувати на загальній теорії економіки підприємства у частині оцінки економічної ефективності. Тобто здійснення співставлення витрат та доходів, які можливо отримати в результаті вкладення інвестиційних ресурсів в активи того чи іншого підприємства. У цьому випадку, витратами є одномоментні видатки, понесені інвестором в певний період часу шляхом конвертації інвестиційного ресурсу в активи підприємства. В свою чергу, дохід який може бути отриманим є частиною прибутку, генерованого підприємством, та зростання вартості його активів в певному невизначеному часовому відрізку. Невизначеність та ризик виявляються у тому, що витрати здійснюються в конкретний часовий проміжок та мають визначений розмір, а розмір доходів має вірогіднісний характер та невизначений період часу їх отримання.

Досліджувана проблема оцінки інвестиційної привабливості добре вивчена та викладена в наукових працях закордонних вчених. Зазначені методичні підходи потребують значної адаптації та суттєвих змін. Це обумовлюється тим, що закордонні методики базуються на припущенні, що підприємство є суб'єктом ефективно працюючого фондового ринку, де незначними є інформаційні обмеження, підприємство має ефективне корпоративне управління та контроль над менеджментом з боку спостережної ради.

Виходячи з цього, у нашому випадку, під оцінкою інвестиційної привабливості підприємств АПК у сучасних умовах слід розуміти індикативні показники, за допомогою яких можливо було б зробити висновок про вірогідність досягнення цілей інвестора конкретного підприємства, з урахуванням його специфічних ризиків.

На сучасному етапі розвитку не існує єдиних методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК. Узагальнено, можливо стверджувати, що в літературі домінують два методичні підходи до оцінки. Перший з них передбачає застосування узагальнених показників, основною характеристикою яких є те, що вони комплексно

характеризують привабливість підприємства для інвестування в нього. Другий передбачає застосування часних показників, об'єднаних в інтегральний.

Використання узагальнених показників здійснюється з метою оцінки загального фінансового результату (ефекту) від інвестування в активи підприємства. У цьому випадку вирішуються завдання:

- об'єднати сукупність несистематизованих показників не шляхом їх інтеграції, а шляхом оцінки кінцевого результату інвестування;
- отримати конкретну грошову оцінку потенційних грошових потоків від інвестування в актив;
- здійснити співставлення абсолютних та відносних значень потенційних вкладень та порівняти можливі варіанти їх здійснення.

Як правило, у якості таких узагальнених показників беруться значення зростання ринкової та балансової вартості власного капіталу підприємств. Для того, щоб успішно використовувати зазначений підхід потрібно, щоб досліджувані підприємства мали організаційно-правову форму акціонерних товариств, їх акції котирувались на фондових біржах (у тому числі закордонних), підприємства мали рейтинг корпоративного управління та сертифіковані системи управління якістю та бізнес-процесами.

Часні показники оцінки інвестиційної привабливості надають можливість визначити поточний стан окремих сфер управління підприємствами, планувати та контролювати динаміку розвитку, а також ступінь відповідності очікуванням результатів господарської діяльності підприємств. При цьому можливим є встановлення перспективних напрямків інвестування, співставлення існуючих потреб підприємства з заявленими напрямками його інвестиційної діяльності. У цьому випадку важливим є збіг тенденцій детермінант, які визначають потребу вкладення коштів у розвиток та покращення існуючого становища із тими інвестиційними планами, які декларуються підприємством.

Враховуючи вимоги до застосування першого методичного підходу до оцінки інвестиційної привабливості підприємств (організаційно-правова форма, публічність, наявність рейтингів), виправданим є використання підходу, який

передбачає застосування системи часних показників. З метою побудови системи часних показників оцінки інвестиційної привабливості підприємств нами було проведено контент-аналіз наукової літератури з метою визначення показників, які використовуються в процесі визначення привабливості підприємства для інвестування. Зазначені показники було згруповано у три групи: ліквідності, фінансової стійкості, прибутковості і ділової активності. З метою визначення показників, що найбільш повною мірою сприяють отриманню адекватних очікуваням результатів було вирішено оцінити цитованість зазначених показників в наукових джерелах (Додаток А). До системи оцінки були включені показники, цитованість яких перевищила 25% з загального обсягу проаналізованих джерел. За результатами проведеного аналізу було сформовано наступну систему показників оцінки інвестиційної привабливості підприємств (табл. 2.9).

Таблиця 2.9.

Показники оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємств

<i>1. Показники ліквідності</i>	
1.1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Короткострокові зобов'язання
1.2. Коефіцієнт ліквідності	(Грошові кошти + Дебіторська заборгованість) / короткострокові зобов'язання
1.3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / короткострокові зобов'язання
1.4. Коефіцієнт покриття	Оборотні активи / короткострокові зобов'язання
<i>2. Показники фінансової стійкості</i>	
2.1. Загальний коефіцієнт покриття зобов'язань	Валовий дохід / (Довгострокові зобов'язання + короткострокові зобов'язання)
2.2. Коефіцієнт покриття відсотків	Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації / Фінансові витрати
2.3. Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань	Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації / Короткострокові зобов'язання + Фінансові витрати + Довгострокові зобов'язання
<i>3. Показники прибутковості і ділової активності</i>	
3.1. Тривалість обороту дебіторської заборгованості	360 днів X Дебіторська заборгованість / Дохід

3.2. Тривалість обороту кредиторської заборгованості	$360 \text{ днів} \times \text{Кредиторська заборгованість} / (\text{Собівартість} - \text{Амортизація} - \text{Зміна обсягу запасів})$
3.3. Рентабельність активів	$(\text{Чистий прибуток} + \text{Відсотки}) / \text{Валюта балансу}$
3.4. Рентабельність капіталу та довгострокових зобов'язань	$(\text{Чистий прибуток} + \text{Відсотки}) / (\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові кредити банків} + \text{Інші довгострокові фінансові зобов'язання})$
3.5. Рентабельність власного капіталу	$\text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал}$
3.6. Операційна рентабельність	$\text{Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації} / \text{Доход}$

РОЗДІЛ 3

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК

3.1. Організація реструктуризації системи управління підприємства, орієнтованого на формування інвестиційного іміджу

Управління інвестиційною привабливістю підприємства переробного підкомплексу АПК з точки зору процесного підходу розглядається як безперервна серія взаємозв'язаних управлінських функцій. В використанні системного підходу, в якому наголошується на тому, що керівники мають розглядати підприємство як сукупність взаємозамінних елементів, такими доцільно визнавати персонал, структуру, технології. Їх спрямованість має задовольняти головну мету підприємства. Ситуаційний підхід концентрується на використанні різних методів управління за певною поточною або перспективною ситуацією. В роботі визначено, що є певна сукупність чинників впливу внутрішнього і зовнішнього середовища, що здійснюють вплив на інвестиційну привабливість переробних підприємств, отже не існує стандартного способу управляти аграрним підприємством. Найбільш ефективним методом в кожній окремій конкретній ситуації є метод, який понад усе відповідає даній ситуації. Недолік таких підходів управління підприємствами полягає в тому, що вони зосереджують увагу на будь-якому елементі, а не розглядають ефективність управління підприємством як результуючу характеристику, залежну від багатьох різних чинників, що не є прийнятним, при формуванні інвестиційного іміджу підприємства. Неможливо впливати тільки на один елемент системи управління підприємством і добитися рішення управлінської проблеми у сфері формування інвестиційної привабливості і інвестиційного іміджу підприємства. Системний підхід усуває

даний недолік управління підприємством, його сутність полягає в уявленні про підприємство як про систему – комплекс елементів, що знаходяться у взаємодії.

Окремі властивості, як системи, не зводяться до арифметичної суми властивостей елементів, що складають її, що є характерною особливістю такої сукупності. Прояв якості сформованої системи інвестиційної привабливості підприємства виявляється в синергетичному ефекті. Вона виявляється в тому, що результат функціонування систем в цілому виходить вище, ніж сума оцінних результатів окремих елементів, що становлять сукупність. На практиці це означає, що однакові елементи у різних умовах або комбінації поєднання мають можливість одержання різних результатів. Має вплив на загальну систему і спосіб організації системи. Межі, мають відділяти систему від зовнішнього середовища. Для переробного підприємства АПК, як прикладу соціальної системи, межі не є ні жорсткими, ні непроникними, ні замкнутими.

Для того, щоб підприємство АПК стійко розвивалося йому необхідна стабільна фінансова підтримка. Таку підтримку забезпечує і узагальнюючий показник – інвестиційна привабливість. Інвестиційна привабливість сама по собі є, як виявлено автором, комплексним показником. Проте він є статичним і показує стан підприємства на певний момент. У такому разі важливими є заходи щодо підтримки і розвитку інвестиційної привабливості переробного підприємства АПК. Зважаючи на особливості виробничого і збутового характеру аграрні підприємства потребують програм формування постійного позитивного іміджу і розвитку відносин із інвесторами і іншими фокус-групами для формування позитивного інвестиційного іміджу.

Підприємство АПК є відкритою системою, що складається з деяким чином зв'язаних і керованих елементів, що проводить певний продукт і споживає ресурси. Приведемо схематичну модель підприємства, як відкритої системи (рис. 3.1) [40].

Скорегуємо дану модель стосовно аграрних підприємств, що потребують інвестицій. Змінемо перелік компонент, одержуваних підприємством з навколишнього середовища, а саме, уточнимо компоненту "капітал" її заміною

на компоненту "інвестиції" [28, 49]. Зробимо наступне припущення: підприємство, що має на меті залучення інвестицій, реструктуризує систему управління, підпорядкувавши її цілі побудови і підтримки інвестиційного іміджу. Іншими словами, основними елементами системи управління постають процеси з розвитку або формування з подальшим розвитком всіх компонент трьох складових інвестиційного іміджу.

Рис. 3.1. Модель підприємства як відкритої системи

На виході моделі одержуємо список елементів, що виносяться підприємством в оточуюче середовище в результаті перетворення, доповнюємо новою компонентою – інвестиційний імідж, сприйнятим учасниками ринку інвестицій. В цьому значенні інвестиційний імідж можна розглядати як синергетичний ефект функціонування переробного підприємства АПК з системою управління, орієнтованою на просування всіх складових інвестиційної привабливості.

Очевидний взаємозв'язок між входом "інвестиції" і виходом "інвестиційний імідж". Частина цієї взаємозалежності, а саме, залежність входу "інвестицій" в частині їх об'єму і вартості від виходу "інвестиційний імідж" грає роль зворотного зв'язку, через якій досягається динамічна рівновага відкритої системи – переробного підприємства АПК, що має потребу в інвестиціях.

Таким чином, сформоване припущення дозволяє сформувати наступну модель (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Модель підприємства орієнтованого на залучення інвестицій як відкритої системи

Разом з тим, показавши модель підприємства, що виражає потребу залучення інвестицій, відзначимо, що теорія систем сама по собі не говорить керівникам, які ж елементи підприємства як системи особливо важливі. Ця теорія конкретно не визначає основні змінні – елементи системи, що впливають на ефективність функції управління.

Не визначає вона і того, що в зовнішньому середовищі впливає на управління і як середовище впливає на результат діяльності переробного підприємства АПК. Логічним продовженням системного підходу до теорії управління став ситуаційний підхід, який визначив основний набір змін, згрупувавши їх в два основні класи: внутрішніх і зовнішніх змінних. Внутрішні змінні – це ситуаційні чинники підприємства. Основними внутрішніми змінними підприємства як відкритої системи є цілі, структура, завдання і персонал. Основними чинниками зовнішнього середовища є постачальники, споживачі, конкуренти, органи державного регулювання, стан економіки, політичний обстановка, соціокультурні чинники.

Як міру ефективності управління інвестиційними процесами на підприємстві приймемо інвестиційний імідж, тим самим можна визначити три набори змінних функції управління: базовий, внутрішній і зовнішній через наступні відповідності (рис. 3.3.). При цьому, між наборами змінних моделі (рис. 3.1) і її приватного варіанту – моделі (рис. 3.2) також спостерігається відповідність. Базовий і внутрішній набори змінних моделі (рис. 3.2) суть внутрішній набір змінних моделі (рис. 3.1). Аналогічна відповідність зовнішніх наборів двох даних моделей.

Виділення для підприємства другого базового набору змінних виправдано тим, що дані чинники, будучи базовими і визначеними, мають роль в оцінюванні ефективності управління інвестиційними процесами переробного підприємства АПК.

Рис. 3.3. Відповідності між наборами змінних функції управління інвестиційними процесами і складові інвестиційними іміджу

Модель (рис. 3.2) як окремий випадок моделі (рис. 3.1) має більш широкий набір змінних, набираючи в себе перелік змінних моделей (рис. 3.1). Отже, концентрація на ефективності управління інвестиційним процесом,

мірою якої є інвестиційний імідж підприємства, веде до ефективного управління підприємством в цілому.

Отже, застосовуючи математичну термінологію, можна сказати, що ефективність управління інвестиційними процесами є значення функції управління аграрним підприємством, залежної від методів базової, внутрішньої і зовнішньої складових інвестиційного іміджу:

$$I_n = F(B\ cons - V_{нут}\ cons - V_{неш}\ cons) \quad (3.1)$$

де, I_n – інвестиційний імідж
 $B\ cons$ – фундаментальна складова інвестиційного іміджу
 $V_{нут}\ cons$ – внутрішня складова інвестиційного іміджу
 $V_{неш}\ cons$ – зовнішня складова інвестиційного іміджу.

Таким чином, інвестиційний імідж можна розглядати як синергетичний ефект функціонування переробного підприємства АПК з системою управління, орієнтованою на просування всіх складових інвестиційного іміджу. Як набір змінних, впливаючих на формування і просування інвестиційного іміджу, можливе використання набору елементів базового, внутрішнього і зовнішнього інвестиційного іміджу. Тим самим чітко визначені напрями реструктуризації системи управління і інструментарій по формуванню і управлінню підприємством власним інвестиційним іміджем на ринку інвестицій. При цьому елементи зовнішньої складової забезпечують тісний зв'язок підприємства з учасниками ринку інвестицій, завдяки якій інвестиційний імідж, як образ суб'єкту попиту на ринку, формується при безпосередньої участі зовнішніх інвесторів.

Інвестиційний імідж підприємства дозволяє підвищити і стабілізувати інтерес потенційних і реальних інвесторів до переробного підприємства АПК, постійно вигідно демонструючи позитивні аспекти його діяльності. Інвестиційний імідж підприємства – це комплексна думка, що сформувалася, про фінансово-економічну і виробничу діяльність підприємства з боку інвестора і інших зацікавлених фокус-груп. Формування інвестиційного іміджу переробного підприємства АПК ґрунтується на загальній стратегії розвитку

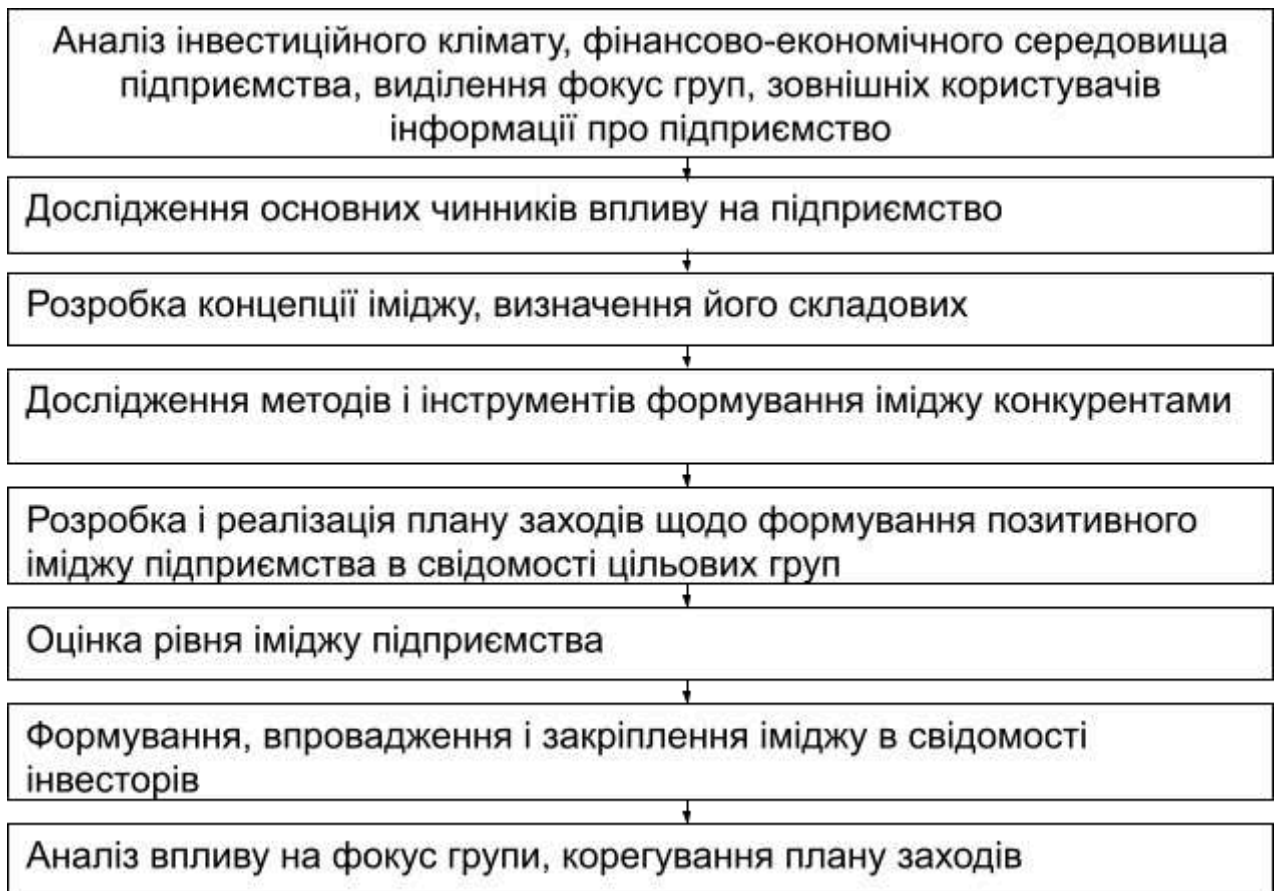
іміджу підприємства. До того ж імідж підприємства є широкою категорією, яка охоплює і формується для різних контактних аудиторій, фокус груп.

Формування інвестиційного іміджу підприємства передбачає реструктуризацію його системи управління, залучаючи до виконання специфічних обов'язків фахівців у галузі: маркетингу, публік релейшенс, реклами. Інвестиційний імідж переробного підприємства створюється не тільки за рахунок спеціальних акцій й заходів. Першочергове значення для інвестиційного іміджу має якість продукції, становлення персоналу до свого підприємства і споживача. Якість продукції є базовою в рекламі та презентаціях. Адекватність, оригінальність, адресність, тобто наявність фокус-групи впливу, є умовами формування сприятливого інвестиційного іміджу переробного підприємства. Відповідність реально існуючому образу або специфіці переробного підприємства є умовою адекватності. Пластичність передбачає гнучкість, не застарілість, свіжість ідей. Пластичність заснована на змінах зовнішнього середовища. Привабливість для певної цільової аудиторії, фокус-групи, тобто для справжніх і потенційних замовників означає адресність.

Основними завданнями формування інвестиційного іміджу переробного підприємства є: інвестиційне позиціонування продукції й підприємства на ринку, підвищення престижу підприємства. Іншим завданням інвестиційного іміджу переробного підприємства є забезпечення зростання реклами, інформаційних повідомлень, заходів з просування продукції. Інвестиційна привабливість має сприяти зростанню конкурентоспроможності підприємства, оскільки в сучасних умовах конкуренції продукції боротьба може відбуватися за допомогою іміджу підприємств. Однак найголовнішим завданням є забезпечення розвитку інвестиційної привабливості переробного підприємства.

Управління формуванням інвестиційним іміджем підприємства складається з послідовності дій, заснованих і побудованих на концепції, що імідж є інструментом інвестиційної привабливості підприємства, який впливає на фокус-групи та інші контактні аудиторії. Таким чином, формуванням іміджу

підприємства є послідовність дій, процедур, які складаються з кількох етапів (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Процедура формування іміджу підприємства переробного комплексу АПК

Першим кроком при формуванні інвестиційного іміджу підприємства є аналіз фінансово-економічного середовища підприємства і інвестиційного клімату, виділення основних цільових аудиторій впливу – фокус-груп, на які підприємство планує впливати. Відокремлюючи основні фокус-групи, потрібно одразу встановити – якої інформації про підприємство вони потребують, яку інформацію може й має надати підприємство.

Інвестиційний імідж підприємства формується під впливом багатьох чинників і цільових установок. Відсутність одностайних поглядів на формування структури іміджу підприємств, способів його формування й оцінки зумовлена відсутністю врахування галузевих особливостей, недостатньою

дослідженістю питань і розробок, розрізненістю напрямів досліджень. Виявити стан іміджу підприємства можна як з погляду внутрішньої оцінки, так і з погляду зовнішніх контактних аудиторій і фокус груп. Найбільш доцільна комплексна оцінка, що дозволяє різносторонньо оцінити стан інвестиційного іміджу підприємства.

З метою встановлення стану інвестиційного іміджу переробного підприємства АПК доцільним є проведення оцінювання ступеня відповідності кожного елемента складових інвестиційного іміджу підприємства. До основних таких складових оцінки, на основі дослідження наукових робіт [11, 34, 51] можна віднести такі, табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Складові оцінки інвестиційного іміджу підприємства

№ з/п	Складові інвестиційного іміджу
1.	Якість, характеристики продукції
2.	Інноваційна діяльність, наукові розробки
3.	Кадровий потенціал, кваліфікація персоналу
4.	Екологічні характеристики
5.	Економічна залежність від зовнішніх інституцій
6.	Популярність торгової марки, бренду
7.	Додаткові сервісні послуги (доставка тощо)
8.	Значущість продукції для регіону
9.	Інформаційна відкритість підприємства
10.	Фінансовий стан підприємства
11.	Виробнича база
12.	Показники ділової активності
13.	Соціальні аспекти діяльності підприємства

Для здійснення оцінювання розроблених показників, доцільно використати дані за певний час. В залежності від потреб підприємства вони можуть збиратися раз на півріччя або на рік. За потребою збір даних може бути

здійснений щоквартально. При розробці способу оцінки інвестиційного іміджу підприємства доцільно враховувати нерівнозначність визначених у дослідженні її складових. Вагомість складових оцінки пропонується обрати рівнозначною.

Сукупність індикаторів при оцінці інвестиційного іміджу підприємства переробного підкомплексу АПК складають визначені складові. Оцінку цих складових визначають експерти. Експертами визначені фахівці підприємств. На кожному підприємстві обрана однакова кількість експертів. Експертами є заступники керівників, фахівці виробничого підрозділу, фахівці з фінансового підрозділу або з бухгалтерії підприємств. Використання неформалізованих знань і досвіду фахівців, що постійно займаються вирішенням практичних завдань у межах своїх функціональних обов'язків обумовлює використання експертного методу.

На основі даних підприємств оцінено імідж переробних підприємств АПК: ТОВ «СВІТ ЛАСОЩІВ», ТОВ «ВІН-ГРУП», ТОВ "ЧЕРКАСИХЛІБ ТД", ТОВ «КБВ», ТОВ «БОРИСФЕН - ТРЕЙД» та КООПЗАГОТПРОМТОРГ.

Таблиця 3.2

Розрахунок даних за показниками у балах ТОВ "ЧЕРКАСИХЛІБ ТД"

Складова	Оцінка експертів				
	1	2	3	4	5
Якість, характеристики продукції	5	5	5	5	5
Інноваційна діяльність, наукові розробки	5	5	5	5	5
Кадровий потенціал, кваліфікація персоналу	5	5	5	5	5
Екологічні характеристики	5	4	4	3	4
Економічна залежність від зовнішніх інституцій	5	5	4	5	5
Популярність торгової марки, бренду	5	5	5	5	5
Додаткові сервісні послуги (доставка тощо)	5	5	5	4	5
Значущість продукції для регіону	5	5	4	4	5
Інформаційна відкритість підприємства	5	5	4	5	5
Фінансовий стан підприємства	5	5	3	4	4
Виробнича база	5	5	5	5	5

Показники ділової активності	5	5	5	5	5
Соціальні аспекти діяльності підприємства	5	5	4	5	4

Результати проведених досліджень ТОВ "ЧЕРКАСИХЛІБ ТД" наведені в табл. 3.2.

Підсумкові результати оцінки інвестиційного іміджу підприємств наведені в табл. 3.3.

Результати оцінювання інвестиційного іміджу переробних підприємств показали найбільш високи результати серед великих за розміром підприємств. Такі підприємства мають можливість виділяти кошти на формування й розвиток іміджу підприємства, зокрема інвестиційний, за багатьма сферами й напрямками. Проте капітал підприємства не слід ототожнювати й розглядати з наявністю іміджу, його рівнем.

Таблиця 3.3

Результати оцінки інвестиційного іміджу підприємств

Підприємство	Середній бал,	Імідж підприємства (інтерпретація результату)
ТОВ "ЧЕРКАСИХЛІБ ТД"	4,75	Добрий (середній)
ТОВ «ВІН-ГРУП»	4,73	Добрий (середній)
ТОВ «СВІТ ЛАСОЦІВ»	3,15	Задовільний імідж (низький)
ТОВ «БОРИСФЕН - ТРЕЙД»	4,32	Добрий (середній)
ТОВ «КБВ»	4,01	Добрий (середній)

Деякі з досліджених підприємств свідомо не приділяють або приділяють незначну увагу інвестиційному іміджу. Керівництво підприємств влаштовує поточний стан справ. Відсутність зацікавленості керівництва в вкладанні коштів в формування інвестиційного іміджу підприємства обумовлено позицією, що тим інвесторам, хто бажає інвестувати і одержувати прибуток, треба бачити реальну картину діяльності підприємства, а не покращувати її. Проте варто відмітити, що формування інвестиційного іміджу підприємств передбачає подання саме реальної інформації, а не перебільшеної. Отже в керівників існує некоректне уявлення про способи формування іміджу підприємств та інструменти розвитку і позиціонування підприємств на ринку. В тому числі формування позитивного інвестиційного іміджу підприємства в контексті формування інвестиційної привабливості підприємства.

Можливість фахівцям установити найбільш проблемні сфери, що вимагають коректування або вирішення у сфері формування інвестиційного іміджу і інвестиційної привабливості переробних підприємств надає практичну можливість встановлення й аналізу контрольних показників з виявлення інвестиційного іміджу переробного підприємства. За результатами оцінювання встановлено декілька загальних проблемних сфер у підприємств. Такими є: відсутність або обмежене уявлення про можливість впливу іміджу підприємства на його інвестиційну привабливість; відсутність програм, інструментів, заходів

з розвитку інвестиційного іміджу; відсутність відповідальних осіб за формування інвестиційного іміджу і інвестиційної привабливості підприємства; відсутність організаційних основ и механізмів підтримки інвестиційної привабливості підприємства та ін.

На основі дослідження фахової наукової літератури [7, 25], автором запропонований комплекс заходів з підвищення інвестиційного іміджу і привабливості підприємств для потенційних і реальних інвесторів, табл. 3.4.

Складним, тривалим багатостороннім процесом є створення позитивного інвестиційного іміджу переробного підприємства. Навіть невелике підприємство потребує формування доброзичливого ставлення суспільства та співробітників до себе. Як доводить практика, тільки в цьому випадку, можна розраховувати на довготривалий успіх і зробити внесок у розвиток інвестиційної привабливості.

Таблиця 3.4

Заходи щодо зміцнення і розвитку позитивного іміджу

Найменування фокус групи	Заходи, що рекомендуються
--------------------------	---------------------------

п о т е н ц і й н і і н в е с т о р и	Споживачі	Організація інформаційних заходів серед споживачів, контактних груп з метою формування позитивного іміджу підприємства. Надання інформаційних повідомлень з метою формування уявлення споживачів про якість, можливості продукції. Розповсюдження інформації про місію і стратегічні цілі підприємства, досягнення підприємства з урахуванням інтересів споживачів, споживачів – потенційних інвесторів.
	Партнери	Відкритість підприємства, інформація про реалізацію місії, результатів її досягнення. Дані про розвиток і впровадження стратегічних планів. Забезпечення стійкої якості продукції, виконання соціальних і фінансових зобов'язань.
	Інвестори	Інформаційні повідомлення в пресі, оприлюднення інформації про фінансові і виробничі результати діяльності. Повідомлення про інноваційні розробки, досягнення персоналу, перспективи розвитку виробництва.

Сам по собі інвестиційний імідж, як і інвестиційна привабливість вимагає програм підтримки і постійного розвитку. Позитивне інформаційне забезпечення супроводжується постійним зростанням уваги всіх контактних аудиторій до діяльності і розвитку підприємства АПК. У зв'язку з цим актуалізується питання інформаційного супроводу діяльності підприємства, а також інших спеціальних програм з підтримки і розвитку інвестиційної привабливості підприємства.

Використання спеціальних програм, таких як управління відносинами на підприємстві, паблік-релейшенс, та інших дозволить прискорити адаптацію підприємств переробного підкомплексу АПК до змін, мінімізувати вплив

негативних чинників зовнішнього середовища на інвестиційну привабливість, активно використовувати інформаційні й комунікативні системи.

Ці обставини перетворили інформаційні системи на найважливіший інструмент розвитку інвестиційної привабливості підприємства, що забезпечує виживання підприємства в умовах нестабільного й динамічно рухомого зовнішнього середовища на всіх рівнях сучасного суспільства.

Факт значення інформаційних технологій у забезпеченні розвитку інвестиційної привабливості підприємства загально визнаний. Це підтверджується результатами роботи підприємств, які показують, що 73 % американських, 63 % англійських і 85 % японських керівників вважають саме неякісні інформаційні технології та комунікації головною перешкодою на шляху досягнення їх підприємствами ефективності й підвищення рівня інвестиційної привабливості. Згідно дослідження, у якому брало участь приблизно 250 тис. працівників 2000 найрізноманітніших підприємств, обмін інформацією в зовнішньому та внутрішньому середовищі являє собою одну з найскладніших проблем на підприємствах. Таким чином, є всі підстави стверджувати, що неефективні інформаційні технології і комунікації залишаються сьогодні джерелами проблем в управлінні інвестиційною привабливістю підприємства [44].

Інформаційні ресурси й управлінські технології набувають суттєву цінність для розвитку інвестиційної привабливості підприємств переробного підкомплексу АПК, враховуючи інформатизацію економіки. Оскільки інформаційні технології часто стали визначати якість продукції, що випускається, обсяг її реалізації, контроль над ринком і конкурентами вони здобули реальної цінності. Інформаційні ресурси й технології значною мірою полегшили діяльність підприємств переробної промисловості: прискорили інформаційний обмін, процеси розробки продукції, технології збуту, проведення і підготовку переговорів, інформування суспільства про підприємство.

3.2. Планування організаційної підтримки впровадження інвестиційних проектів

Організація нового, переозброєння або переорієнтація наявного виробництва із застосуванням значних інвестиційних ресурсів вимагає наявності даних про перспективи повернення вкладених засобів. Проте, організація аграрного виробництва, наладка технічного процесу і інші підготовчі роботи займають значний період часу і характеризуються значними витратами розділеними в часі. В той же час, в даний момент спостерігається висока мобільність виробників, що проявляється в оперативному реагуванні на зміни попиту на ринку.

Особливістю аграрної галузі є висока трудомісткість виробництва а також необхідність високої фондоозброєності підприємств. Слід також відзначити технічні особливості процесів, що відбуваються у виробництві, що характеризується значними виробничим періодом, обумовленим високим ступенем переробки продуктів аграрної галузі.

Планування здійснення значних витрат, висока залежність від ресурсозабезпеченості, в плануванні якій також існують значні складнощі, характерний для переробного підприємства виробничий цикл, як наслідок знижують точність прогнозів.

Успіх в реалізації інвестиційного проекту залежить не тільки від аграрних, фінансових або інвестиційних технологій, важливе значення мають також управлінські технології. Від того, на скільки розвинені і на якому рівні взаємодії знаходяться вищезгадані технології багато в чому залежить успіх проекту. Важливість високого рівня розвитку і тісної кооперації аграрних, фінансових, технічних, інвестиційних і управлінських ресурсів виявляється в необхідності ефективного і гнучкого управління підприємством на всьому протязі його життєвого циклу. Основне місце в даній схемі відводиться менеджменту, який є зв'язуючою ланкою основних чинників. Управління інвестиційним проектом вимагає послідовної реалізації його функцій на всіх стадіях його життєвого циклу, рис. 3.5.

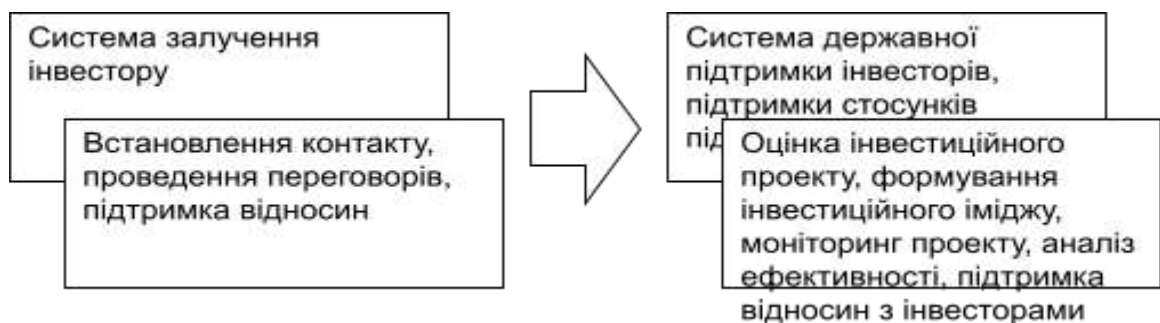
Істотний брак досвіду і знань вітчизняних кадрів в цій сфері може бути вірогідною причиною низької активності інвестиційних процесів в країні, що дає можливість зробити висновок про необхідність акцентування уваги на управлінському аспекті інвестиційної діяльності, найбільш доцільно здійснити який можна через розгляд управління життєвого циклу підприємства.

Рис. 3.5. Стадії життєвого циклу інвестиційного проекту

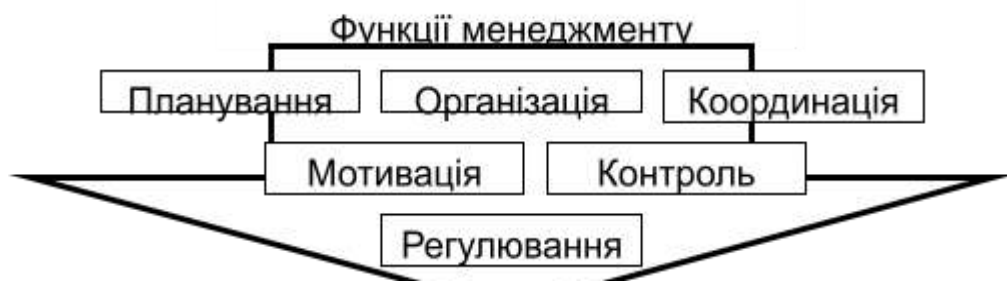
Від раціональності використання фінансових ресурсів залежить подальший розвиток підприємства. Під час агресивного ірраціонального споживання фінансово-інвестиційних ресурсів, переробне підприємство може залишитися без коштів. Таким чином з'явиться самостійно створений бар'єр в подальшому розвитку. Ступінь раціональності використання інвестиційних коштів залежить від рівня управлінських технологій, що використовуються на підприємстві. Раціональність інвестиційного споживання залежить від рівня управлінських технологій. Фінансовий стан підприємства та його розвиток залежить від взаємозв'язку управлінських і виробничих технологій, при розпорядженні коштами та розробці і створенні продукції. Поєднання технологічних і управлінських технологій і вимог з функціями управління, надає можливість управління інвестиційними потоками на всіх стадіях життєвого циклу підприємства. Сприяє раціональному розподілу інвестиційних ресурсів і управлінню фінансовими ресурсами на підприємствах аграрної промисловості поетапний розгляд всіх стадій життєвого циклу підприємства. Послідовної

реалізації його функцій на кожній стадії інвестиційного процесу і життєвого циклу підприємства переробної промисловості вимагає система управління інвестиційними ресурсами за стадіями життєвого циклу підприємства. Через постійні зміни зовнішнього середовища, незважаючи на наявність в підприємств галузі досвіду роботи у інвестиційній сфері, його сьогодні недостатньо для досягнення високих фінансових ресурсів. Проблема раціонального планування інвестицій за етапами життєвого циклу підприємства з використанням функцій менеджменту потребує постійного, послідовного та рівномірного функціонального супроводження. Це можливо на основі розвитку сучасних методів, підходів та інструментів. Тому доцільно реалізувати функції менеджменту у взаємозв'язку з етапами життєвого циклу інвестиційного проекту і підприємства. Життєвий цикл інвестиційного проекту підприємств переробного підкомплексу АПК складається з таких стадій як: попередня, основна, заключна. На кожній стадії життєвого циклу інвестиційного проекту доцільно реалізувати функції менеджменту, що дозволить найбільш ефективно використовувати інвестиційні ресурси підприємств аграрної промисловості. На кожному з етапів є важливою система роботи з інвесторами, рис. 3.6.

Рис. 3.6. Система роботи з інвесторами

Система роботи з інвесторами передбачає впровадження всіх функцій менеджменту по стадіях життєвого циклу інвестиційного проекту підприємств аграрної промисловості, які представлені на рис. 3.7.

Рис. 3.7. Функції менеджменту в життєвому циклі інвестиційних проектів

На попередній стадії вітчизняні інвестори надають особливу увагу визначенню термінів окупності, прибутковості вкладень, тобто простежується акцент на фінансові показники і не враховуються чинники, які їх формують. Під ними розуміється кон'юнктура ринку, споживацькі переваги, державна політика відносно регулювання діяльності підприємств аграрної галузі і загалом всього бізнесу. Це вимагає більш детального розгляду попередньої стадії життєвого циклу інвестиційного проекту і її складових: стадій збору інформації, концептуальних і технічних розробок, формування організації і підготовки, рис. 3.8.

Рис 3.8. Етапи попередньої стадії інвестиційного проекту

Стадія збору інформації засновується на визначенні ринкових і правових вимог до підприємств аграрної промисловості. Метою цієї стадії є первинний збір та обробка інформації для формування первинних висновків про перспективи майбутнього інвестування. Ця стадія передбачає обов'язкове

проведення збору інформації і урахування ряду факторів: попит споживачів, ситуація на ринку ресурсів, правові обмеження галузі, свобода виходу на ринок, здатність екологічно чистого виробництва. Зіставляються економічні, технічні, функціональні та інші якості виробів, і тільки потім приймається остаточне рішення про створення підприємства і початок виробництва (табл. 3.5).

На стадії концептуальної і технічної розробки майбутнього виробництва відбувається формування концепції майбутнього виробництва, формується ідеологія підприємства, принципово важливі моменти його існування. Все це надалі ув'язується з технічними можливостями, в аналіз яких входить: аналіз матеріалів, енергії і норм на виробництво, розрахунки параметрів викидів підприємства аграрної промисловості при створенні виробів, і вплив самих виробів на навколишнє природне середовище; впровадження ноу-хау у виробництво і створення якнайбільш оптимальної схеми виробництва.

Таблиця 3.5

Вимоги пред'являються до продукції підприємств аграрної галузі

З боку підприємства	З боку споживачів (вимоги до продукції)	З боку державних установ
Швидка окупність проекту Висока прибутковість Мобільність виробництва, що дозволяє уникнути конкурентних ризиків Отримання ринкових переваг	Універсальність використання. Якість. Вартість Екологічність. Умови придбання	Дотримання технологічних, екологічних норм і стандартів. Дотримання норм безпеки продукції і виробництва. Дотримання інших норм, параметрів і стандартів, встановлених законом

Цей аналіз необхідний для забезпечення мінімізації витрат у виробництві, покращення якості продукції та її функціональних характеристик, також забезпечення безпеки виробу, процесу його виробництва, ефективних дій підприємства на випадок аварійних ситуацій. На стадії формування підприємства відбувається визначення завдань, які належить вирішувати в процесі функціонування підприємства і формування адекватної потребам їх рішення організації. На стадії підготовки відбувається організація виробництва, монтаж аграрних потужностей, пусконалагодочні роботи, налагодка технічного процесу і інші процеси, пов'язані з підготовкою до початку виробництва на підприємстві

Передове значення менеджменту на всіх стадіях життєвого циклу підприємства зумовлює злагоджені і скоординовані дії, пов'язані з реалізацією функцій менеджменту для успіху на попередніх стадіях, табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Приклад заходів, щодо реалізацій функцій менеджменту на етапах
інвестиційного проекту**

Стадії	Функції менеджменту		
	Планування	Організація	Контроль
1	2	3	4
Збір інформації	Проведення маркетингових досліджень, аналіз попиту і пропозиції на товар, споживацьких переваг, діяльності конкурентів	Робіт по здійсненню дослідження ринку, залучення фахівців у сфері маркетингу	Здійснення дослідницьких робіт; зіставлення даних, одержаних з різних джерел
	Визначення правових вимог до виробництва, до продукції; вивчення всіх норм і стандартів	Проведення аналізу правових особливостей регулювання діяльності аграрних підприємств і продукції, що випускається ними	Відповідності існуючим нормам і стандартам можливостей організації виробництва і якості вироблюваної продукції
	Здійснення первинних розрахунків в рамках бізнес плану; визначення з урахуванням зібраних раніше даних первинних результатів по формуванню прогнозів про перспективи інвестування	Робіт по збору інформації про необхідні ресурси і витрати на здійснення інвестицій і організація прогнозування повернення вкладених засобів	Получених розрахунків, шляхом проведення декількох досліджень і зіставлення їх результатів

Продовж. табл. 3.6

1	2	3	4
Початкова, концептуальна, філософія проекту	Створення і розвиток підприємства або здійснення інвестиційного проекту	Формування ідеології підприємства і концепції майбутнього виробництва	За відповідністю ідеології підприємства його ресурсам і концепції виробництва
	Ресурсообеспеченості і можливостей аграрних потужностей	Аналіз можливостей доступу до матеріалів, енергії; норм і параметрів виробництва	За відповідністю ресурсообеспеченості виробництва нормам і параметрам
	Технічних нововведень і схеми виробництва	Упровадження нау-хау і створення оптимальної схеми виробництва	За відповідністю упроваджені нау-хау сучасним технологічним вимогам; ефективності виробничої системи
Формування організації	Визначення завдань, рішення яких встановлено в основу функціонування організації	Створення організаційної структури, здатної вирішувати поставлені завдання	Відповідності організаційної структури завданням і цілям організації
	Формування критеріїв підбору персоналу	Здійснення набору персоналу	Виконання персоналом своїх функцій
Підготовка	Робіт по організації виробництва	організація виробництва, монтаж аграрних потужностей, пуско-налагоджувальні роботи, наладка технічного процесу і інші процеси, пов'язані з підготовкою до початку виробництва на підприємстві	Контроль виконання робіт з організації виробництва

Основна група стадій ґрунтується на планових показниках і нормативах попередньої групи стадій, тому на всіх етапах даних стадій повинні досягатися нормативні показники. Недостатність організації, ресурсного забезпечення, безпечності процесів, зацікавленості персоналу і інших факторів свідчать про відхилення від нормативних показників та потребують вивчення і аналізу. Всі параметри, які характеризують роботу підприємства, повинні піддаватися ретельному контролю. Основні форми реалізації функцій організації, мотивації і контролю на стадії виробництва продукції наведено в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Основні форми реалізації функцій менеджменту на стадії виробництва продукції

Стадії	Функції менеджменту		
	Організація	Мотивація	Контроль
1	2	3	4
Початок	Розробки продукції	Заохочення упровадження нових технічних рішень і успіхів в розробці	За організацією робіт по розробці
	Презентація продукції, організація роботи по її просуванню на ринок	Формування системи заходів для залучення потенційних покупців	Ситуації на ринку, предметом контролю є ринкові позиції продукту; контроль позицій конкурентів
Зростання	Забезпечення максимальної ефективності виробництва	Заохочення підвищення показників ефективності виробництва	Аграрних процесів
	Активного проведення маркетингової політики	Матеріальні заохочення персоналу і знижки покупцям при зростанні продажів	Динаміки продажів

Продовж. табл. 3.7

1	2	3	4
Розширення	Збільшення продуктивності і розширення аграрних підрозділів	Стимулювання збільшення виробництва	Якості в умовах високих об'ємів виробництва
	Розширення збутової мережі	Зниження ціни за рахунок ефекту масштабу	Відповідності цін і об'ємів виробництва (знаходження в рамках використання ефекту масштабу)
Зрілість	Чіткості і стабільності роботи всіх структурних підрозділів	Доплати працівникам, що пропрацювали значний період часу на підприємстві	За безперебійною роботою підприємства
Спад	Антикризового управління	Заохочення нововведень в існуючу концепцію виробництва, продовжуючої її життєздатність	Розробки антикризових програм
	Планування заходів щодо виходу з кризи	Заохочення висунення принципове нових концепцій виробництва	Всіх чинників зовнішнього середовища в умовах якої здійснюватимуться нові проекти

На основній групі стадій відбувається безпосереднє функціонування підприємства і реалізація інвестиційного проекту. Ефективне управління підприємством відповідно до планових нормативів і прогнозів можливих змін зовнішніх чинників є основним ресурсом сприятливої реалізації інвестиційного проекту. Підготовлене на попередній стадії виробництво, налагоджене ресурсозабезпечення, зібрані дані про стан ринку і спрогнозовані значення його змін мають властивості до розбіжності з плановими показниками і саме тому успіх інвестиційного проекту перш за все залежить від адекватного управління підприємством в умовах зміни визначаючих роботу об'єкту показників, що виявляється в реалізації функцій менеджменту на підприємстві.

Існує ряд вимог, що пред'являються підприємству для його успішного функціонування. Задоволення даних вимог є запорукою мінімізації втрат в плановому періоді, табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Вимоги до функціонування підприємства

Вимога	Значення його задоволення
Інформаційне забезпечення	Основа для ухвалення рішень, отже його можна назвати основою управління взагалі.
Організаційна мобільність	Виявляється в гнучкості всієї організації при реакції на зміну чинників зовнішнього середовища
Ефективний менеджмент	Перш за все, як процес управління ресурсами організації для забезпечення її життєдіяльності і розвитку
Ресурсозабезпеченість	Забезпечення постійної наявності ресурсів
Диверсифікація ризиків	Дії, направлені на зниження ризиків, засновані на раціональному управлінні ними, а також на прогнозування можливих подій і явищ
Професіоналізм кадрів	Найважливіший ресурс, що є заставою стабільності, чинником зростання і ефективним засобом в конкурентній боротьбі і кризових періодах.

Знаходячись на стадії спаду, підприємство поступово рухається до того моменту, коли воно стане збитковим. До тих пір, поки це не відбулося у нього є 2 варіанти подальших дій:

1. Переорієнтація виробництва, реорганізація або ж інші організаційні і технологічні зміни
2. Закриття.

Наведені приклади форм реалізації функцій менеджменту і заходів щодо їх реалізації, надають можливість максимально урахувати вимоги до інвестиційних проектів підприємств на кожній стадії життєвого циклу як

проекту так і підприємства. Це необхідно, оскільки діяльність підприємств аграрної промисловості дуже складна, а результати фінансової діяльності підприємств переробного комплексу АПК мають вплив не тільки на економіку регіону, а й держави в цілому. Більш чітко структурувати етапи процесів, вимоги і завдання підприємств, реалізувати місію і досягти економічних цілей підприємства, раціонально використати фінансові ресурси дозволяє постійна реалізація функцій менеджменту на стадіях інвестиційного процесу. Тому виникає необхідність у використанні всіх функцій менеджменту у комплексному й постійному здійсненні управлінських заходів на кожному з етапів життєвого циклу інвестиційних проектів підприємств переробного комплексу АПК. В свою чергу, доцільно спостерігати над процесом реалізації функцій менеджменту на кожному з етапів життєвого циклу підприємства. До того ж, потребують уваги результати впровадження управлінських технологій з формування інвестиційної привабливості підприємства, його іміджу. З цією метою потрібна система організації внутрішнього моніторингу інвестиційної привабливості підприємства переробного комплексу АПК.

Інвестиційна привабливість підприємства залежить не тільки від точного, своєчасного та ємкого інформаційного супроводження інвестиційної діяльності підприємства, що дозволяє здійснити технології інформаційної кампанії підтримки, а й від швидкості виявлення причин негативного впливу зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства й адекватності реагування на ці причини. Моніторинг здійснюється для своєчасного виявлення проблем підприємства, прогнозування і змін умов зовнішнього середовища, адекватності й ефективності менеджменту. Він потрібен при оцінюванні внутрішніх змін, що відбуваються в структурі інвестиційних процесів підприємства переробної промисловості. Для забезпечення спеціальної оцінки стану інвестиційної привабливості проводиться моніторинг інвестиційної привабливості.

Моніторинг інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК доцільно здійснювати фахівцям підприємства. Розмір групи

внутрішніх аудиторів залежить від розміру підприємства й обсягів продукції, що випускається.

Група внутрішніх аудиторів підприємства переробного комплексу АПК повинна самостійно розробити методичне забезпечення і рекомендації, які встановлюють порядок організації й проведення внутрішніх перевірок підприємства з метою ефективності та якості внутрішніх перевірок. Можливе звертання підприємства і до сторонніх підприємств, але це впливатиме на конфіденційність діяльності підприємства.

Згідно нормативних вимог, до початку процесу аудиту група аудиторів проводить аналіз наявної в підрозділі технічної документації, параметрів можливих відхилень. Для цього використовується вихідна інформація з підрозділу, в якому проводиться перевірка. План аудиту повинен бути гнучким, що дасть можливість внесення істотних змін на основі інформації, зібраної під час аудиту, забезпечить можливість ефективного використання ресурсів, дотримання робочих планів і техніки безпеки об'єкта перевірки.

Дані, зібрані при проведенні моніторингу інвестиційної привабливості неминуче будуть складати тільки частину інформації, оскільки збір даних проводиться протягом обмеженого періоду часу і обмеженими ресурсами підприємства.

Після завершення збору даних та обробки отриманої інформації проводяться засідання з керівниками підрозділів. Під час засідань доцільно розглянути причини встановлених порушень. Метою засідань є представлення даних аудиту для чіткого розуміння керівниками структурних підрозділів сучасного поточного стану справ. Засідання необхідні для публічного внесення корегувань в існуючі плани, з метою підвищення інвестиційної привабливості і удосконалення менеджменту підприємства переробного комплексу АПК.

Моніторинг інвестиційної привабливості на підприємствах переробного комплексу АПК доцільно здійснювати регулярно на підприємствах галузі. Він має носити постійний характер і за результатами його проведення встановлюється стан інвестиційної привабливості підприємства, рівень

використання ресурсів. Для своєчасного виявлення недоліків інвестиційної діяльності підприємства, удосконалювання його інвестиційних, виробничих процесів необхідне постійне проведення моніторингу інвестиційної привабливості.

Розглянутий спосіб здійснення моніторингу інвестиційної привабливості переробного підприємства АПК за сферами, структура та періодичність внутрішнього аудиту надасть можливість керівникам своєчасно виявити негативні процеси на підприємстві в сфері залучення інвестицій. Дані моніторингу дозволять удосконалити організацію інвестування підприємств переробного комплексу АПК.

ВИСНОВКИ

Результати магістерського дослідження дозволили вирішити науково-практичне завдання розвитку теоретико-методичних основ та розробки практичних положень формування інвестиційної привабливості підприємств переробної промисловості АПК. За результатами магістерського дослідження можливо зробити наступні узагальнюючі висновки:

2. Проаналізовано чинники впливу на інвестиційну привабливість переробних підприємств. До основних внутрішніх чинників, що впливають на інвестиційну привабливість віднесено: перспективи розвитку підприємства, його майновий стан та наявність НДКР. Також вагомим є вплив репутації підприємства, його соціальної діяльності і звітності. Основними зовнішніми чинниками впливу на інвестиційну привабливість підприємства є експортна орієнтація галузі, стан і перспективність національного і світового ринку, рівень конкуренції.

Встановлено, що до складу основних складових інвестиційної привабливості підприємств входять: нематеріальні активи, НДКР, соціальні відносини, ресурсна база, географічно-територіальне розташування, промислові потужності, наявність та кваліфікація персоналу, стан матеріальної бази, ефективність роботи підприємства в динаміці, фінансовий і майновий стан, імідж підприємства, супутній дохід від інфраструктури, експортного потенціалу, частки ринку продукції та інші.

3.

Сформовано сукупність зовнішніх факторів впливу на функціонування системи управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу АПК. З метою дослідження впливу факторів зовнішнього середовища на функціонування систем управління інвестиційною привабливістю підприємств переробного комплексу АПК, було проведено аналіз основних показників, що характеризують стан зовнішнього оточення досліджуваних систем.

4. Здійснено аналіз та оцінку інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК шляхом співставлення витрат та доходів, що отримуються в результаті вкладення інвестиційних ресурсів в активи того чи іншого підприємства. Побудовано систему часних показників оцінки інвестиційної привабливості підприємств, які згруповано у три групи: ліквідності, фінансової стійкості, прибутковості і ділової активності. Встановлено, що з погляду на вартісний підхід до оцінки інвестиційної привабливості, цікавим виявляється проведення оцінки гудвілу підприємства, тобто вартості нематеріальних активів, які йому належать та є невідчужуваними. Запропоновано розглядати інтегральний показник інвестиційної привабливості підприємства як функцію від рівня якості управління інвестиційною привабливістю підприємства, рівня інвестиційної привабливості за фінансовими показниками; вартості гудвілу підприємства.

5. Визначено, що формування інвестиційного іміджу підприємства передбачає реструктуризацію його системи управління із залученням до виконання специфічних обов'язків фахівців у галузі: маркетингу, паблік рілейшенс, реклами. Сформовано модель структури інвестиційної привабливості підприємств переробного комплексу АПК. Встановлено, що управління формуванням інвестиційного іміджу підприємства складається з послідовності дій, заснованих і побудованих на концепції, що імідж є інструментом інвестиційної привабливості підприємства, який впливає на фокус-групи та інші контактні аудиторії. Формуванням іміджу підприємства є послідовністю дій та специфічних процедур, яка складатися з встановленої послідовності етапів. Доведено, що одним з пріоритетних напрямків формування інвестиційного іміджу підприємства є система Управління Взаємостосунками з Клієнтами. Визначено переваги застосування УВК для підвищення інвестиційної привабливості підприємств АПК. Побудовано процедуру організації системи УВК підприємств переробного комплексу АПК, а також їх структуру бази даних.

6. Сформовано інструментарій розвитку інвестиційної привабливості та впровадження інвестиційних проектів підприємств АПК. Обґрунтовано зміст та форми реалізації функцій менеджменту на етапах життєвого циклу інвестиційного проекту. Запропоновано схему проведення моніторингу інвестиційної привабливості підприємств. Визначено послідовність проведення моніторингу інвестиційної привабливості на підприємствах АПК, сфери його проведення. Виділено та поетапно розглянуто основні етапи моніторингу інвестиційної привабливості підприємств АПК з урахуванням особливостей їх діяльності, визначенням впливу сукупності техніко-технологічних, соціально-психологічних, маркетингових, екологічних та інших чинників. Запропоновано систему роботи з інвесторами та процедуру проведення ПР кампанії підприємств АПК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г . Теоретико-методологічне обґрунтування ефективності виробництва В. Г. Андрійчук. Економіка АПК. – 2005. – №5. – С. 43 – 48.
2. Баюра Д. Комунікативна складова діяльності підприємств-емітентів. Д. Баюра, А. Халовська Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2009. – Вип. 107 – 108. – С. 68 – 70.
3. Безп'ята І.В. Залучення інвестицій в аграрний сектор економіки. Ефективна економіка. 2015. №2. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5215>
4. Безус А.М., Шафранова К.В., Шевчун М.Б. Застосування процедури дью ділідженс як важеля зменшення інформаційних ризиків при здійсненні емісії цінних паперів. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №9. С. 50-53.
5. Буреннікова Н.В., Ярмоленко В.О., Гринчук Т.П. Аспекти результативності інвестиційного забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. Бізнес інформ. 2017. № 1. С. 108-115.
6. Вініченко І.І. Економічний зміст інвестиційного процесу в сільському господарстві. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 1. С. 46-49.
7. Ведення агробізнесу в Україні. Український клуб аграрного бізнесу. 2018. 97 с. URL : http://ucab.ua/files/Survey/Doing/DoingAgribusinessInUkraine_2018.pdf
8. Вишняк Г.О. Формування системи моніторингу інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2015. № 1. С. 58-62.
9. Гаращук О. В. Кільнісна оцінка інвестиційних ризиків О. В. Паращук, Н. О. Целіна, О. Д. Мельниченко Вісник економічної науки України. 2009. №. 1. С. 55 – 57.
10. Гонтарук Я.В. Перспективи розвитку виробничого потенціалу підприємств агропромислового сектору на основі досвіду «Всеукраїнського наукового-навчального консорціуму» .Colloquium-journal. 2020. № 20. С. 16–24.

11. Гудзинський О.Д., Судомир С.М., Гуренко Т.О. Теоретико-методологічні засади результативного управління розвитком підприємств : монографія. Київ : ЦП «Компринт», 2017. 411 с.
12. Гурочкіна В.В. Інвестиційне забезпечення розвитку промислових підприємств в економіці емерджентного типу. Підприємництво та інновації. Випуск 11-2, 2020. С. 13-22.
13. Димченко О.В., Тараруєв Ю.О., Аболхасанзад А. Інвестиційна привабливість підприємства як економічне поняття. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 3 (1). С. 206–214.
14. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
15. Дудка Т.В. Вимір та оцінка інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04. "Економіка і управління підприємствами " Т. В. Дудка. – Одеса, 2007. – 19 с.
16. Дюк А.А. Теоретико-організаційні основи реформування сільськогосподарських підприємств регіону. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 14. С. 151-154.
17. Економічний аналіз: Навч. посіб. М.А.Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов, та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. Вид. 2-е, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
18. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: Навч. посіб. – К.: ЦНЛ, 2005 . – 400 с.
19. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952с.
20. Економічна теорія: Політекономія: підручник за ред.В.Д.Базилевича.- 3 вид.,перероб.і допов.: К- Знання – Прес, 2004,615 с.
21. Єрмаков О. Ю. Державна підтримка інвестиційної діяльності та напрям її активізації в агропромисловому комплексі України О. Ю. Єрмаков, В. О. Герасіна Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2007. – Вип. 3(42). – С. 156 – 161.

22. Журавльова Ю. Ю. Сутність платоспроможності підприємства Ю. Ю. Журавльова Фінанси України. 2006. №1. С. 116–120.
23. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30.10.1996 Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – №51. – ст. 292.
24. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" від 23.02.2006 Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2006. – №31. – ст. 268
25. Затонацька Т.Г., Осецький В.Л. Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки Фінанси України. – 2006. – № 7. – С. 38-49.
26. Іванов Ю. Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток: [монографія] Ю. Б. Іванов, П. А. Орлов, О. Ю. Іванова. – Х.: ВД "ИНЖЕК", 2008. – 352 с.
27. Кац О.А. Організаційні перетворення підприємства-реципієнта інвестицій в системі управління його інвестиційною привабливістю / О. А. Кац // Інтелект ХХІ. Научний журнал. – Донецьк: СПД В.С. Купріянов, 2009. – № 3/4. – С. 39-45.
28. Кац О.А. Інноваційні аспекти розвитку інвестиційної привабливості конкурентоспроможного підприємства АПК в нових економічних умовах Науч. журнал. – Симферополь: ТНУ им. В.И. Вернадского. – 2010. – № 187. – С. 41-45.
29. Круш П. В. Економіка підприємства : навч. посібник П. В. Круш. – К. : КНТ, 2009. – 778 с.
30. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт поточної ліквідності (Коефіцієнтпокриття). Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL:<https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/256-pokaznik-potochnoji-likvidnosti-pokaznik-pokrittya> (дата звернення:21.09.2024)
31. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт рентабельності активів(Коефіцієнтрентабельності пасивів). Онлайн-журнал «Financial Analysis online».

URL:<https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/337-pokaznik-rentabelnosti-aktiviv-pokaznik-rentabelnosti-pasiviv> (дата звернення: 28.09.2024)

32. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/338-pokaznik-rentabelnosti-vlasnogo-kapitalu> (дата звернення: 28.09.2024)

33. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт швидкої ліквідності (Коефіцієнт термінової ліквідності). Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/252-koefitsient-shvidkojilikvidnosti-koefitsient-terminovoji-likvidnosti> (дата звернення: 28.09.2024)

34. Колєватова А.В. Сучасний стан залучення іноземних інвестицій в економіку України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 22. С. 1080-1084.

35. Корєцький М Теоретичні засади державного управління / Матеріали академічних науково-практичних слухань про стан економіки України: Зб. наук. праць. К., 2007. С. 38–47.

36. Коюда В.О., Лєпейко Т.І., Коюда О.П. Основи інвестиційного менеджменту: Навч. посібник. К.: Кондор, 2008. 340 с.

37. Кучєренко Ю.А. Особливості інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Інвестиції : практика та досвід. 2018. № 7. С. 82-85.

38. Кухта П. Концепція вартості капіталу в оцінюванні перспектив розвитку інвестиційної діяльності підприємств України П. Кухта Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2009. Вип. 107 – 108. – С. 80 – 85.

39. Лахтієнова Л.А. Критерії та види стійкості суб'єктів ринкової економіки». Збірник наукових праць «Формування ринкової економіки». Вип. 20. – К.: КНЕУ, 2008 р.

40. Лахтієнова Л.А. Поняття фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Міжнародна науково-практична конференція «Бухгалтерський облік, аналіз та

аудит в епоху глобальних змін» 23 жовтня. 2009 р. К.: КНЕУ, ФПБАУ, 2009. 582 с.

41. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 365 с.

42. Лістингові вимоги ЗАТ "Українська фондова біржа" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrse.kiev.ua/listing/>

43. Лістингові вимоги ЗАТ "Українська міжбанківська валютна біржа" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uice.com.ua/node/25>

44. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств та організацій від 27 червня 1997 р. № 81, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 5 серпня 1997 року за № 288/2092.

45. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств, затверджені Центральною спілкою споживчих товариств України від 28.07.2006 р. – 36 с.

46. Національний банк України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>

47. Нефедова О. Г. Механізм вибору конкурентної стратегії підприємства О. Г. Нефедова Вісник економічної науки України. 2008. №. 2. С. 117 – 120.

48. Петренко В. С.; Карнаушенко А. С. Розвиток спільних аграрних підприємств України. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка, 2017, 22, Вип. 9: 42–46.

49. Правдюк Н.Л., Бондар М.О. Розробка стратегічного набору управління інноваційно-інвестиційною привабливістю сільськогосподарських підприємств. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 7. С. 39-51

50. Рішення НБУ "Про розподіл банків на групи " від 30.12.2008 № 765 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi-nreg=v1897500-08>

51. Росола У.В. Сучасний стан ринку сільськогосподарської продукції. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка». 2017. № 2. С. 46-51
52. Рудь Л.П. Економічне обґрунтування інвестиційної діяльності в сільському господарстві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.02. "Економіка сільського господарства і АПК" Л. П. Рудь. Х., 2006. – 25 с.
53. Саблук П. Т. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період П. Т. Саблук Економіка АПК. – 2008. – № 4. – С. 62 – 65.
54. Спаський Г.В, Швець А.А. Формування та розвиток інтеграції агропромислового виробництва в умовах євроінтеграції. Економіка АПК. 2019. С. 97–107
55. Тридід О.М. Методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. О.М. Тридід Наука й економіка. 2009. №3 (15), т.2. С. 79 – 86.
56. Федорчук О. М. Розвиток інвестиційної діяльності агропромислового виробництва в контексті вступу до СОТ О. М. Федорчук Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2007. Вип. 3(42). С. 223 – 228.
57. Фурман І.В. Система фінансового регулювання аграрного сектору України: оцінка сучасного стану та активізація функціонування. Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики. 2017. № 5. С. 35-50.
58. Фурман І. В. Механізм управління організаційною взаємодією підприємств системи АПК. Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 3. С. 40–47.
59. Харламова Г.О. Оцінювання привабливості об'єктів інвестування Г.О. Харламова Актуальні проблеми економіки. № 9 (87). 2008. С.73-79.

60. Шевцова О. Й. Емісійна діяльність підприємств як основа формування зовнішнього інвестиційного потенціалу О. Й. Шевцова, Н. М. Чуприна *Фінанси підприємств*. 2006. № 7. С. 116 – 122.
61. Янковська В.А., Гончарова Д.О. Основні умови інвестиційної привабливості українських підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2019. №33. С.335—339.
62. Яценко О. В. Фінансові джерела інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств О. В. Яценко. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2008. Вип. 2(45). С. 36 – 41.
63. Alchian A. Production, Information Costs and Economic Organization A. Alchian, H. Demsetz *American Economic Review*. 1972. LXII. № 5. P. 777 – 795.
64. Armitage H. Economic value creation: What every management accountant should know H. Armitage, V. Fog *CMA Magazine*. 1996. №10. P. 21 – 24.
65. Brewer P. Economic Value Added (EVA): Its Uses and Limitations P. Brewer, G. Chandra, C. Hock *SAM Advanced Management Journal*. 1999. vol. 64. – iss. 2. – P. 4-11.
66. Fama E. F. Agency Problems and the Theory of the Firm E. F. Fama *The Journal of Political Economy*. 1980. Vol. 88. P. 288 – 307
67. Ittner C. D. Innovations in performance measurement: trends and research implications C. D. Ittner, D. F. Larker *Journal of Management Accounting Research*. 1998. № 10. P. 205-238.
68. Koller T. What is value-based management T. Koller *The McKinsey Quarterly*. 1994. № 3. P. 87 – 101
69. Manson D. M. New Look at the Firm: Interaction and Agency Aspect D. M. Manson, C. G. Stanley *Finance and Production*. 1993. № 3. P. 121 – 132.
70. Mayer A. Interaction Costs and Agency Theory A. Mayer, N. Becker *American Economic Review*. 1975. XIV. № 6. P. 534 – 561.
71. Meckling W. H. Theory of The Firm: Managerial Behavior, Agency costs and Ownership Structure W. H. Meckling, M. C. Jensen *Journal of Financial Economics*. 1976. V. 3. № 4. P. 305 – 360.

72. Pfeiffer T. Good and bad news for the implementation of shareholder-value concepts in decentralized organizations: A critical study comparing the DCF method and the EVA method T. Pfeiffer Schmalenbach Business Review. 2000. № 52/1. P. 68-91.
73. Salamon G. L. Cash recovery rates and measures of firm profitability G. L. Salamon Accounting Review. 1982. № 57/2. P. 292–302.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Показники, які використовуються в процесі визначення привабливості підприємств для інвестування

Назва показника	Спосіб розрахунку	Джерела розрахункових даних
1	2	3
<i>1. Показники ліквідності</i>		
1.1. Коефіцієнт грошової ліквідності	Грошові кошти / Короткострокові зобов'язання	ФОРМА № 1 (р. 230 + р. 240) / ФОРМА № 1 (р. 430 + р. 620)
1.2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Кошти + Короткострокові фінансові вкладення) / Короткострокові зобов'язання	ФОРМА № 1 (р. 220 + р. 230 + р. 240) / (р. 620 + р. 630)
1.3. Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності (покриття)	(Кошти + Цінні папери + Дебіторська заборгованість) / Короткострокові зобов'язання	ФОРМА № 1 (р. 260 + р. 270) / (р. 620 + р. 630)
1.4. Коефіцієнт ліквідності	(Грошові кошти + Дебіторська заборгованість) / короткострокові зобов'язання	ФОРМА № 1 (р. 230 + р. 240 + р. 160 ... 210) / ФОРМА № 1 (р. 430 + р. 620)
1.5. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи - Запаси) / короткострокові зобов'язання	ФОРМА № 1 (р. 260 - р. 100 ... 140) / ФОРМА № 1 (р. 430 + р. 620)
1.6. Коефіцієнт покриття	Оборотні активи / короткострокові зобов'язання	ФОРМА № 1 (р. 260) / ФОРМА № 1 (р. 430 + р. 620)
1.7. Коефіцієнт автономії оборотних коштів	(Оборотні кошти - короткострокові зобов'язання) / Валюта балансу	ФОРМА № 1 (р. 260 - р. 430 - р. 620) / ФОРМА № 1 (р. 280)
1.8. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	(Оборотні кошти - короткострокові зобов'язання) / Оборотні кошти	ФОРМА № 1 (р. 260 - р. 620 - р. 430) / ФОРМА № 1 (р. 260)
1.9. Чисті оборотні активи	Оборотні кошти - короткострокові зобов'язання	ФОРМА № 1 (р. 260) - ФОРМА № 1 (р. 430 + р. 620)
1.10. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Оборотні активи - короткострокові зобов'язання) / Власний капітал	ФОРМА № 1 (р. 260 - р. 620 - р. 430) / ФОРМА № 1 (р. 380)
<i>2. Показники фінансової стійкості</i>		
2.1. Коефіцієнт незалежності (автономії, власного капіталу)	Власний капітал / Валюта балансу	ФОРМА № 1 ((р. 380) / р. 640)

Продовж табл. А.1

1	2	3
2.2. Коефіцієнт маневреності власних коштів	Власний капітал / Власні засоби	ФОРМА № 1 ((р. 260 + р. 270 ф.) – (р. 620 + р. 630)) / р. 380)
2.3. Коефіцієнт фінансової стабільності	Власний капітал / Позикові засоби	ФОРМА № 1 (р. 380 / (р. 430 + р. 480 + р. 620 + р. 630))
2.4. Коефіцієнт інвестування	Власний капітал / Основні засоби	ФОРМА № 1 (Р. 380 / Р. 080)
2.5. Загальний коефіцієнт покриття зобов'язань	Валовий дохід / (Довгострокові зобов'язання + короткострокові зобов'язання)	ФОРМА № 2 (р. 35 + р. 60 + р. 110...130) / ФОРМА № 1 (р. 430 + р. 480 + р. 620)
2.6. Коефіцієнт поточного покриття зобов'язань	Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації / (Довгострокові зобов'язання + короткострокові зобов'язання)	ФОРМА № 2 (р. 140 + р. 180 + р. 220 + р. 260) / ФОРМА № 1 (р. 430 + р. 480 + р. 620)
2.7. Коефіцієнт покриття боргу грошовими потоками від операційної діяльності	Грошовий потік від операційної діяльності / (Довгострокові зобов'язання + короткострокові зобов'язання)	ФОРМА № 3 (170) / ФОРМА № 1 (р. 430 + р. 480 + р. 620)
2.8. Коефіцієнт покриття постійних витрат доходами	Валовий дохід / Постійні витрати	ФОРМА № 2 (р. 35 + р. 60 + р. 110...130) / ФОРМА № 2 (р. 280 – р.260)
2.9. Коефіцієнт покриття постійних витрат прибутком	Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації + постійні витрати / Постійні витрати	ФОРМА № 2 (р. 140 + р. 180 + р. 220 + р. 280) / ФОРМА № 2 (р. 280 – р.260)
2.10. Коефіцієнт покриття відсотків	Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації / Фінансові витрати	ФОРМА № 2 (р. 140 + р. 180 + р. 220 + р. 260) / ФОРМА № 2 (р. 140)
2.11. Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань	Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації / Короткострокові зобов'язання + Фінансові витрати + Довгострокові зобов'язання	ФОРМА № 2 (р. 140 + р. 180 + р. 220 + р. 260) / ФОРМА № 1 (р. 430 + р. 620)
2.12. Коефіцієнт автономії підприємства	Власний капітал / Валюта балансу	ФОРМА № 1 (380) / ФОРМА № 1 (р. 280)

2.13. Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів	(Власний капітал – необоротні активи) / Валюта балансу	ФОРМА № 1 (380-80) / ФОРМА № 1 (р. 280)
---	--	---

Продовж табл. А.1

1	2	3
<i>3. Показники прибутковості і ділової активності</i>		
3.1. Коефіцієнт рентабельності основної діяльності	Валовий прибуток / Собівартість	ФОРМА № 2 (Р. 050 / Р. 040)
3.2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток / Середня величина власного капіталу	(ФОРМА № 2 р. 220) / ((ΔФОРМА № 1 р. 380 / 2)
3.3. Коефіцієнт обіговості активів (трансформації капіталу, ресурсовіддача)	Виторг від реалізації / Валюта балансу	(ФОРМА № 2 р. 010) / ((ΔФОРМА № 1 р. 280 / 2)
3.4. Коефіцієнт рентабельності реалізації (операційна рентабельність продажу)	Чистий прибуток / Чистий дохід	ФОРМА № 2 р. 220 / р. 035
3.5. Коефіцієнт рентабельності активів (усього капіталу)	Чистий прибуток / Валюта балансу	ФОРМА № 2 р. 220 / ((ΔФОРМА № 1 р. 280 / 2)
3.6. Питома вага дебіторської заборгованості в оборотних коштах	Дебіторська заборгованість / Оборотні кошти	ФОРМА № 1 (р. 160...210) / ФОРМА № 1 (р. 260)
3.7. Питома вага кредиторської заборгованості в оборотних коштах	Кредиторська заборгованість / Оборотні кошти	ФОРМА № 1 (р. 620 – р. 610 – р. 510 – р. 500) / ФОРМА № 1 (р.260)
3.8. Питома вага сумнівних боргів	Сумнівні борги / Дебіторська заборгованість	ФОРМА № 1 (р. 162) / ФОРМА № 1 (р. 161)
3.9. Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід / Валюта балансу	ФОРМА № 2 (р. 35) / ФОРМА № 1 (р. 280)
3.10. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	Чистий дохід / Основні засоби	ФОРМА № 2 (р. 35) / ФОРМА № 1 (р. 31)
3.11. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід / Власний капітал	ФОРМА № 2 (р. 35) / ФОРМА № 1 (р. 380)
3.12. Тривалість обороту дебіторської заборгованості	360 днів X Дебіторська заборгованість / Дохід	360*ФОРМА № 1 (р. 160...210) / ФОРМА № 2 (р. 35 + р. 60 + р. 110...130)

3.13. Тривалість обороту готової продукції	360 днів X Чистий дохід / Собівартість + Тривалість обороту дебіторської заборгованості	360*ФОРМА № 2 (р. 35) / ФОРМА № 2 (р. 40)+360*ФОРМА № 1 (р. 160...210) / ФОРМА № 2 (р. 35 + р. 60 + р. 110...130)
--	---	---

Продовж табл. А.1

1	2	3
3.14. Тривалість обороту запасів	360 днів X Запаси / Собівартість + Тривалість обороту дебіторської заборгованості	360*ФОРМА № 1 (р. 100...140) / ФОРМА № 2 (р. 40) + 360*ФОРМА № 1 (160...210) / ФОРМА № 2 (р. 35 + р. 60 + р. 110...130)
3.15. Тривалість обороту кредиторської заборгованості	360 днів X Кредиторська заборгованість / (Собівартість - Амортизація – Зміна обсягу запасів)	360*ФОРМА № 1 (р. 620 – р. 610 – р. 510 – р. 500) / ФОРМА № 2 (р. 40 – р. 260)
3.16. Головний показник рентабельності	(Чистий прибуток + Податки) / (Валюта балансу – нематеріальні активи)	ФОРМА № 2 (р. 170) / ФОРМА № 1 (р. 280 – р. 10)
3.17. Рентабельність активів	(Чистий прибуток + Відсотки) / Валюта балансу	ФОРМА № 2 (р. 140+ р. 220) / ФОРМА № 1 (р. 280)
3.18. Рентабельність капіталу та довгострокових зобов'язань	(Чистий прибуток + Відсотки) / (Власний капітал + Довгострокові кредити банків + Інші довгострокові фінансові зобов'язання)	ФОРМА № 2 (р. 140+ р. 220) / ФОРМА № 1 (р. 380 + р. 440 + р. 450)
3.19. Рентабельність власного капіталу	(Чистий прибуток + Відсотки) / Власний капітал	ФОРМА № 2 (р. 140+ р. 220) / ФОРМА № 1 (р. 380)
3.20. Рентабельність реалізації	(Чистий прибуток + Відсотки) / Чистий дохід	ФОРМА № 2 (р. 140+ р. 220) / ФОРМА № 2 (р. 35)
3.21. Валова рентабельність	Валовий прибуток / Дохід	ФОРМА № 2 (50) / ФОРМА № 2 (р. 35 + р. 60 + р. 110...130)
3.22. Операційна рентабельність	Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації / Дохід	ФОРМА № 2 (р. 140 + р. 180 + р. 220 + р. 260) / ФОРМА № 2 (р. 35 + р. 60 + р. 110...130)
3.23. Рентабельність оборотних коштів	(Чистий прибуток + Відсотки) / Оборотні кошти	ФОРМА № 2 (р. 140+ р. 220) / ФОРМА № 1 (р. 260)

3.24. Рентабельність основних засобів	$(\text{Чистий прибуток} + \text{Відсотки}) / \text{Основні засоби}$	ФОРМА № 2 (р. 140+ р. 220) / ФОРМА № 1 (р. 31)
3.25. Рентабельність необоротних активів	$(\text{Чистий прибуток} + \text{Відсотки}) / \text{Необоротні активи}$	ФОРМА № 2 (р. 140+ р. 220) / ФОРМА № 1 (р. 80)

Продовж табл. А.1

1	2	3
3.26. Рентабельність витрат на персонал	$(\text{Чистий прибуток} + \text{Відсотки}) / (\text{ФОП})$	ФОРМА № 2 (р. 140+ р. 220) / ФОРМА № 2 (р. 240 + р.250)
3.27. Гранична рентабельність інвестицій	$(\Delta \text{ Чистого прибутку} + \text{Відсотки}) / (\Delta \text{ Власний капітал} + \text{Довгострокові позики} + \text{Інші довгострокові зобов'язання})$	$\Delta \text{ ФОРМА № 2 (р. 140+ р. 220) /}$ $\Delta \text{ ФОРМА № 1 (р. 380 + р. 440 + р. 450)}$

Таблиця А.2

Оцінка показників рівня інвестиційної привабливості ТОВ «ВІН-ГРУП» та ТОВ "ЧЕРКАСИХЛІБ ТД" (2019 – 2023 р.р.)

1	ТОВ «ВІН-ГРУП»					ТОВ "ЧЕРКАСИХЛІБ ТД"				
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Вихідні дані для розрахунків</i>	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Грошові кошти	5885	8086,3	4302,2	3178	3452	11,3	8,1	18	6750	5980
Короткострокові зобов'язання	4143,5	4416,5	7303,3	6767	5328	20492,7	20970,8	28677,5	41968	32540
Дебіторська заборгованість	5239	5239	11340,6	16090	15427	9087,5	8024,8	10282,3	25133	21890
Оборотні активи	22157	30907,8	33848,1	43180	44284	10088,6	12809,4	20505,1	36684	38891
Запаси	10636,7	14038,7	17460,8	23257	28760	859,6	4450,5	5207,7	3132	4219
Валовий дохід	222662,2	255767,7	318283,4	419069	44376	101454	47585,2	119313	203338	213540
Довгострокові зобов'язання	48,6	5,8	5,8	6	4,5	31718,3	29912,7	22712,6	18862	14322
Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації	28877,1	43097,8	31642,4	23290	22370	7049	2935,8	5276,5	7209	5866
Фінансові витрати	150,8	0	0	0	0	3306,2	2128,9	1596,9	411	512
Кредиторська заборгованість	3045,4	4410,6	7303,3	6762	5876	19284,2	18465,9	26206,2	37968	37860
Собівартість	157756,5	190986,5	248494,8	345000	426900	62900,2	28558,3	64500,4	112719	142355
Амортизація	5226,4	6550	12055,7	11929	12531	1806,3	1951,5	1800,8	1439	1564
Чистий прибуток	15802,1	25627,1	26357	18188	14780	1436,5	-1644,6	1378,8	4859	3290
Валюта балансу	64128,2	89918,2	119094,5	133280	135690	82699,4	79727,5	81612,8	95912	102560
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	0	0	0	0	0	19425,2	19357,7	18862,6	18862	18862
Довгострокові кредити банків	0	0	0	0	0	12250	10555	3850	0	0
Власний капітал	59936,1	85495,9	111785,4	126507	141287	30488,4	28844	30222,7	35082	38372

Зміна обсягу запасів	4180,1	3402	3422,1	5796,2	5503	125,3	3590,9	757,2	-2075,7	1087
----------------------	--------	------	--------	--------	------	-------	--------	-------	---------	------

Продовж. табл. А.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Показники оцінки рівня інвестиційної привабливості</i>										
1.1. Коефіцієнт грошової ліквідності	1,4	1,8	0,6	0,5	0,6	0,001	0,000	0,001	0,161	0,184
1.2. Коефіцієнт ліквідності	2,7	3,0	2,1	2,8	3,5	0,444	0,383	0,359	0,760	0,856
1.3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,8	3,8	2,2	2,9	2,9	0,450	0,399	0,533	0,799	1,066
1.4. Коефіцієнт покриття	5,3	7,0	4,6	6,4	8,3	0,492	0,611	0,715	0,874	1,195
2.1. Загальний коефіцієнт покриття зобов'язань	53,1	57,8	43,5	61,9	8,3	1,943	0,935	2,322	3,343	4,557
2.2. Коефіцієнт покриття відсотків	191,5	0,0	0,0	0,0	0,0	2,132	1,379	3,304	17,540	11,457
2.3. Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань	6,6	9,7	4,3	3,4	4,2	0,127	0,055	0,100	0,118	0,124
3.1. Тривалість обороту дебіторської заборгованості	8,5	7,4	12,8	13,8	125,2	32,246	60,711	31,024	44,497	36,904
3.2. Тривалість обороту кредиторської заборгованості	7,4	8,8	11,3	7,4	5,2	113,867	288,832	152,307	120,580	97,561
3.3. Рентабельність активів	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,057	0,006	0,036	0,055	0,037
3.4. Рентабельність капіталу та довгострокових зобов'язань	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,076	0,008	0,056	0,098	0,066
3.5. Рентабельність власного капіталу	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,047	-0,057	0,046	0,139	0,086
3.6. Операційна рентабельність	0,1	0,2	0,1	0,1	0,5	0,069	0,062	0,044	0,035	0,027

Таблиця А.3

**Оцінка показників рівня інвестиційної привабливості ТОВ «КБВ» та
ТОВ «СВІТ ЛАСОЦІВ» (2019 – 2023 р.р.)**

	ТОВ «КБВ»					ТОВ «СВІТ ЛАСОЦІВ»				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Вихідні дані для розрахунків</i>	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Грошові кошти	110,2	41,1	6,1	38,9	42,3	75,1	49,9	103,6	14	132
Короткострокові зобов'язання	1611,5	422,7	719,4	1067,2	1147,2	120,5	136,7	513,3	788	590
Дебіторська заборгованість	57	1052,5	104	288,2	229	159,4	186,7	209,6	941	1123
Оборотні активи	972,3	1498,3	796	747,2	980	257,5	305	601,4	1327	1482
Запаси	805,1	387,6	541,8	402,4	501	23	68,4	285,3	367	402
Валовий дохід	12710,3	12150,9	3972	3679,8	4622	762,9	1490,4	3788,9	2068	2793
Довгострокові зобов'язання	700	458	0	0	0	0	0	0	28	0
Прибуток до сплати відсотків, податків та нарахування амортизації	-30,4	-614,5	-527,5	-485	-80	125,8	99,6	-43,5	410	483
Фінансові витрати	166,9	105,7	41	0	0	0	0	0	0	0
Кредиторська заборгованість	1594,2	370,6	709,9	961,3	793	60,2	30,4	20,9	468	392
Собівартість	10219,5	6192,7	3181,6	1197,4	1428	394	1085,1	3484,8	1271	2712
Амортизація	133,4	36,7	83,7	86,6	92	30,7	33,4	108,8	239	252
Чистий прибуток	2,3	-545,5	-540,6	-373	-172	62,6	47,7	-133,5	239	231
Валюта балансу	6048,6	2246,5	1481,9	1481,2	1492	512,7	4692,7	3892,1	4364	4821
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Довгострокові кредити банків	700	458	0	0	0	0	0	0	28	0
Власний капітал	3737,1	1365,8	762,5	414	242	392,2	4556	3378,8	3548	3779

Зміна обсягу запасів	255,5	-417,5	154,2	-139,4	98,6	-26,8	45,4	216,9	81,7	35
----------------------	-------	--------	-------	--------	------	-------	------	-------	------	----

Продовж. табл. А.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Показники оцінки рівня інвестиційної привабливості</i>										
1.1. Коефіцієнт грошової ліквідності	0,068	0,097	0,008	0,036	0,037	0,62	0,37	0,20	0,02	0,22
1.2. Коефіцієнт ліквідності	0,104	2,587	0,153	0,307	0,236	1,95	1,73	0,61	1,21	2,13
1.3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,104	2,628	0,353	0,323	0,418	1,95	1,73	0,62	1,22	1,83
1.4. Коефіцієнт покриття	0,603	3,545	1,106	0,700	0,854	2,14	2,23	1,17	1,68	2,51
2.1. Загальний коефіцієнт покриття зобов'язань	5,499	13,797	5,521	3,448	4,029	6,33	10,90	7,38	2,53	4,73
2.2. Коефіцієнт покриття відсотків	-0,182	-5,814	-12,866	0,000	1,000	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00
2.3. Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань	-0,012	-0,623	-0,694	-0,454	-0,070	1,04	0,73	-0,08	0,50	0,82
3.1. Тривалість обороту дебіторської заборгованості	1,614	31,183	9,426	28,195	17,836	75,22	45,10	19,92	163,81	144,75
3.2. Тривалість обороту кредиторської заборгованості	58,380	20,296	86,817	276,810	230,710	55,55	10,88	2,38	177,29	58,19
3.3. Рентабельність активів	0,028	-0,196	-0,337	-0,252	-0,115	0,12	0,01	-0,03	0,05	0,05
3.4. Рентабельність капіталу та довгострокових зобов'язань	0,038	-0,241	-0,655	-0,901	-0,711	0,16	0,01	-0,04	0,07	0,06
3.5. Рентабельність власного капіталу	0,001	-0,399	-0,709	-0,901	-0,711	0,16	0,01	-0,04	0,07	0,06
3.6. Операційна рентабельність	-0,002	-0,051	-0,133	-0,132	-0,017	0,16	0,07	-0,01	0,20	0,17